МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІайн областной Грозненски городской комитетийн а Нохч-ГІалгІайн АССР Лакхехьарча Совета а орган

Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

АРАДУВЛ 1923-ча шера денз

№ 66 (2587) | Ера, 17 август, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

Сихха кийчо е хьажкІаш чуэцара

ХІанз юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка латтача декхарашта юкъе керттера декхар да укх шера чІоагГа къа а хьийга, дика хьувкъа а ярь дукхагІа йолча колхозашкеи совхозашкеи хьу санна хьалъэтта тоаенна латта хьажкІаш 15—20 дийнахь цхьаккха а фийг боа ца байташ, чуэцар. Цо торо хулийтаргья паччахьалкхенга хьажкІаш йохкара план ханал хьалха тІеххкхоачашъе, деррига хьайбаш дика дебадара, тоадара, царгара йоаккха продукци алсам яккхара эша фуъ Іалашбе.

ЛерттІа хьажкІаш чуэцилга а царна де дезар делга а толамца кхоачашдулургда, цу балха юкъе хьалха дІадахача шерашка хинна гІалаташ, кхоачамбоацараш укх шера хургдоацаш уж дІа а дахьа совхозийи колхозийи еррига торонаш оарцагІа а яьха, ерригача техниках дика пайда а эцаш болх дика вІаштІехьбоаккхе.

Соахка хьажкІаш чуэцара ший ханнахьа дика кийчо ца яр бахьан долаш цхьайолча моттигашка чуэцилга дІаьхдир, хьажкІаш Іана кІал а яхар, дукха йоайир, цудухьа фуалъяьха хьажкІаш паччахьалкхенна дІаялара план республике кхоачашъянзар.

Укх шера вай республике ялата лаьрхІа дІайийна хьажкІаш дІадахача шера йийнарел 1,5 дукхагІа я. Парте XXII-ча съезда сийна социалистически ях а йоаржаяь юрта боахама къахьегамхоша дика болх барца уж дукха а дукхагІа йолча колхозашкеи совхозашкеи Іалаьмате дика хьийкъай. Цудухьа, вай тІайийцача декхарех 62 эзар тонн паччахьалкхенна дІаяла езаш яле а, из декхар дукккха а тІеххкхоачаш а деш паччахьалкхенна 100 эзар тоннал дукхагІа хьажкІаш дІаяла йиш я вайга. Цу гІулакха силоса лаьрхІа дІайийнача 41 эзар гектарах дикагІа йола 10 эзар гектар а ялатийна чуэцаргйолаш болх бе беза.

Из деррига а дика кхета а деш хьажкІаш 15—20 дийнахьа чуийца яхара цхьайолча районаша колхозаша, совхозаша дика кийчо яьй. Царех я Гудермесски, Урус-Мартановски районаш, Грозненски района № 2 йола баьца даарийи шурийи совхоз, Предгорни опытно-хьокхамерча боахама коллектив, иштта кхыяраш а. Цар техника, цунца болх бергбола кадраш кийчъяьй, механизатораште, болхлошта болх дІаболабара эша планаш оттаяьй, кхай гонаш хьакхаьд, кхашка долха наькъаш тоадаьд, иштта кхыдола балхаш даьд.

Цхьайола районаш, колхозаш, совхозаш из Іалаьмате боккха лоархІам бола болх хІанз а бокъонца дІаболабанза я.

Баьча тохкамо гойт Надтеречнии, Шалинскии, Ачхой-Мартановскии, иштта кхыча а районашкарча колхозаша, совхозаша хІанз а хьажкІаш чуийю комбайнаш бокъонца тоаяь ца хилар, ка бола ялаташ чуийду комбайнаш жаткаши хьажкІаш чуэцаргйолаш тоаяь ца хилар, из мишта де деза дІахьийха доллашехь а.

Цхьадолча боахамий кулгалхой машинашца хьажкІаш чуэцар болх сихагІа йистебаккхара, къахьегама овсарле лакхъяра, хьажкІашка дІадодар чухнахьа даккхара Іалаьмате боккха лоархІам болаш хилар дика кхета а ца деш, хьажкІаш кулгашца чуэца лерхІаш ба. Цу харцахьарча уйлашца чІоагГа къовсам лоаттабе беза. ХьажкІаш мамогга дукхагІа машинашца чуэцаргйолаш болх вІаштІехьбаккха а беза, машинашца тоъача мара кулгашца болх бергбоацаш.

ХІанз эттача дІайхача, хозача деноша хьажкІаш кхачилга а сихдаьд. Уж чуэца йолаяла юхейисар геттара кІезига ха я. Цудухьа партийни, советски, комсомольски организацеша совхозий, колхозий кулгалхоша шоай деррига низ а уйла а тІаяхийта еза хьажкІаш сихагІа, дикагІа чуэцара е езача кийчонна де мел деза балхаш сихагІа даь дахара.

Еррига а хьажкІаш чуийю комбайнаш бокъонца, дика тоае еза, ка бола ялаташ чуийду комбайнаш, жаткаш хьажкІаш чуэцаргйолаш тоае еза. Болх беча хана телха комбайн тоаяра эшаргйола оатхалаш хІанззе а Іалашъе еза. Иштта дика тоа а ярь эшаргйолча оатхалашца Іалашъе еза комбайнаш, жаткаш дІаувзаргйола тракторaш а.

Ерригача техникаца болх бергбола механизатораш кийчбе а комбайнаш тІа, жаткаш тІа, тракторaш тІа уж дІахьожабе а беза цар шин сменах болх бергболаш. Механизатораште а кхыча болхлошта а ханнахьа даа дІайха хІама хургдолаш, царна кхай тІа салоІа а бийсаш яха а моттигаш хургйолаш хьал оттаде деза.

ХьажкІаш хьайоаххашехь а оза а озаш паччахьалкхен пункташка дІакхухьаргйолаш, хьаяьхача хьажкІаша кхай тІа бийсаш йоахаргйоацаш транспорт Іалашъе а царца болх бергбола нах кийчбе а беза. Кхай тІа а паччахьалкхен хьажкІаш дІайиеча пункташка а долха наькъаш тоаде деза.

ХьажкІаш чуэцара шортта кхоачам хургболаш тускараш а, хьайбашта, фуна, кхыча гІулакхашта дІаоттае еза хьажкІаш чутовссал хургдолаш доарч а хургдолаш, дараш тоадаь а цІена дараш хьадаь а болх бе беза.

ХьажкІаш чуэцара болх толамца чакхбалара Іалаьмате боккха лоархІам болаш да беча балха учет нийса лелаер а из ханнахьа яр а болх дукхагІа, дикагІа баьрашта дукхагІа ханнахьа доагІар дІа а луш.

ХІаьта чІоагГа уйла тІаяхийта еза хьажкІаш лораяра це дезача балхашта а.

ХьажкІаш чуэцар паччахьалкхенна Іалаьмате боккха лоархІам болаш гІулакх да. Из гІулакх ханнахьа бокъонца кхоачашдар Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша парте XXII съезда лургдола деза совгІат да.

Кхоачашъяьй ШЕРА ПЛАН!

КПСС Программа проект йийшача кхы а хьинар айделар «Сунжанефть» бурув деттарий. Парте планаш — вай планаш, — йоах цар. Шоай езача парте планашта доккхийча толамашца жоп лу бурув деттараша.

Шера 6 эзар метр кІоарга бурув тохара йоаржаяь социалистически ях эггара хьалха хьаллаьцар бурув деттача, мастер Печенов Алексей керте латтача бригада. Цу коллективо дош деннадар КПСС съезд хьаеллача денга шера план кхоачашъе. Коммунистически къахьегама сийлен цІи яккха чІоагГа къовсам лоаттабеча бригадо шера план ханал хьалха — 10-ча августа кхоачашъяьй.

Нов. Печенова бригада ер шу доладелча денз 4850 метр бурув а теха, «Сунжанефть» бурув деттараштa юкъе эггара хьалхагІа кхоачашъяьй семилетка кхоалагІча шера план.

Уж толамаш даха йиш хиннай цу бригадага бурув деттара балхаш нийса вІаштІехьдахарах, геолого-технически порядок нийса лелаярах, керда техникеи технологии балха юкъейоалаярах.

Бурув деттача вышка тІа болх беш бурув деттача инструмента спуско-подъемни механизмаш, пневматически дІоагІа, пневматически захват, гидромешалка, иштта кхыйола техника я. КІира реагентаца кийчбаь лоабата мархкал лелабу бригада скважина цІенъеш.

Вай республике эггара хьалха алмаза бурув тоха йолаеннай нов. Печенова бригада. Цо 114 сахьата болх беш 186 метр кІоарга бурув техад.

Бурув деттараштa юкъе къаьстта дика болх беш ба Яшин Михаил, Шкубелев Михаил, Цымбалов Василий, бурув деттарий помощник Мурзабеков Іаддал, Гарданов Бабир, ПлиевгІар Сулеймеи, Бесланир Тишков Семен, кхыбараш а.

А. БАКАЛЮК.

Продукце дикал лакхлургъя

Арахецаш йола продукци дунен тІа эггара дикагІа хилийтара москвичаша дІадоладаь сийлен гІулакх дувцаш собрани хилар 25 июле Грознерча мехкдаьтта чакхдоаккхача завода № 1, 2 йолча установкашка.

Цу собране установкай болхлоша белгалдаьхар дика продукци арахецача нийслуш хинна кхоачамбоацараши уж дІа а даьха тІехь-тІайоагІача хана продукци дикал лакхъялийтара де дезараши. ХІанз шоаш арахецаш йола продукци дикагІа хилийтара де лаьрхІар толамца кхоачашдеш хьабоагІа уж.

ССКП XXII-ча съезда сийна тІайийца декхараш толамца кхоачашду установкай коллективаша. Сийрда мехкдаьтта продукташ арахецара ворхІ бетта йола план 25 июле кхоачашяьй цар. ХІара сменах йола нормаш тІеххкхоачашьеш хьабоатІа операторaш Жаворонкин, Силкин, оператора помощникаш Фетисов, Гончаров, Нефедова, Познаненко, иштта кхыбараш а.

Продукце дикал лакхъялийтара дика дакъа лоац рационализатораша а. Цар луш йолча предложенеша продукце дикал а балха овсарле а лакхъю. Масала, дукха ха йоацаш балха юкъейихьай атмосферни колонне циркуляционни орошени ялара предложени.

Иштта установкай коллективаша лаьрхІад 10 бетта йола план съезд хьаеллача денга, 17 октябре кхоачашъе. Из да ССКП XXII-ча съезда цар кийчду совгІат.

АБАСАЛИЕВ,
Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода № 1, 2 йолча установкай начальник.

Балха дикал—эггара хьалха

ТІехдика йола продукци мара ара ма хеца аьнна москвичаша дІадоладаь гІулакх къоабалдаь хьатІайийцар тха бригада членаша. Цул хьалхагІа а яр тха коллектив балхаш дика де гІерташ. Цхьабакъда москвичаша кхайкарал даьчул тІехьагІа лаьрххІа хьаллаьцад оаха а из гІулакх.

Механизатораш гулбаь собрани а яь, оаха чІоагІо йир механизатораша баь болх дикеи цІенеи ца бича из дІалоархІаргбац, аьнна. Механизатораша цу хана денз къаьстта дика а цІена а бу болх. Из сийлен гІулакх лаьрххІа леладечарех ба трактористаш Бескаев Кори, Бескаев Лаьча, Мудаев Салауди, Ефимов Василий кхыбараш а.

Цхьабакъда, цу хана денз моллагІча механизатора ший балха юкъе брак хулийте, дерригаш хьатул а деле из дувц оаха, из брак нийсъялара бахьан а лохаш. Нагахьа санна брак хилара бехке механизатор ше веце, цунна духьалъяьнна новкъарленаш дІаяха хьож тхо, хІаьта болхлочо ший белхах ярь брак хиннаяле бехке а ву, цунца кхетама къамаьл а ду. Иштта, цкъа Газгириев Адама макхаш доацаш цаІ ах гектар лаьтта ахарах из бехктокхаме а эзар оаха, хІаьта цо шийгара гучадалийтача гІалата хьакъехьа къамаьл а дир цунца.

Боалаш ма эшша кІоарга долаш, йовкъаш йоацаш, дика аьха йистеяьккхар тха механизатораша 760 гектар зяьб. ХІанз хьажкІий кхашта гонахьа оахам деш доахк царна гонахьара оасар дІадоаккхаш.

Тха бригада коллектив кийча я дІахо а шоай балхаш дикеи цІенеи де.

В. БИКУСОВ,
Гудермесски района «Дружба» совхоза 2-ча отделене тракторно-полеводчески бригада бригадир.

Силос кийчъю

Хьайбашта Іана тоъал моша доакъар хилийта лерхІаш ба «Шалинский» совхоза шоллагІча отделене болхлой. Укх шера 6000 тонн силос кийчъе еза цар.

Силос кийчъе лаьрххІа йола бригада вІашагІъеллай. Шин тайпара кийчъергья цо укх шера силос: лаьттан тІаи кІоагашкеи. Из болх дІаболабича денз 500 тонн силос кийчъяьй.

Силос кийчъеш шоай низ а хьинар а ца кходеш къахьегаш ба шофераш Джабраилов Сайпии, Алавдинов ЛомІаьлеи. Силос хьатІакхухьаш дийнахь хІаране 8—10 рейс ю цар.

Иштта дика болх беш ба «Беларусь» яхача трактора тІа болх бу Умаров Шерип, кІоагашкара силос ІочутоІаеш вола Моллаев Зайнди, силос тІайотташи Іойоассаеши бола Мусиханова Сацита, Оздамирова Нахапа, Юнадова Баку, иштта кхыбараш а.

М. ЭПЕНДИЕВ.

КНДР-еи СССР-еи кулгалхоша вІаши дахьийта моаршалаш

МОСКВА, 14 август (ТАСС). Къаман цІейца—Корея мукъаьянна 16 шу дизарца хетта КПСС ЦК Хьалхарча секретара, СССР Министрий Совета Председатела Н. С. Хрущевеи СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежневеи моаршала послани яхьийтай Корея Къахьегама парте Центральни Комитета Председателга, Корейски Халкъа Демократически Республика Министрий Кабинета Председателга Ким Ир Сенагеи КНДР халкъа Лакхехьарча собране Президиума Председателга Цой Ен Генагеи.

Послане тІа белгалдоах, КНДР-аи СССР-и юкъера доттагІали вІаши беркат а доалаш цар шоайла леладу гІулакхи хадданза чІоагІлуши дегІаухаши хилар, Корея машаре вІашапІтохара даькъе корейски халкъа дагадоалла хІама — машаререча демократически ларда тІа цаІ мара йоаца корейски паччахьалкхе вІашатІтохилга — чакхдаларга кхоачашдергда КНДР кІорда ца деш хьегача къиво, яхаш, бІубенна кхайкаду послане тІа.

Къаман цІейца хетта Н. С. Хрущевгеи Л. И. Брежневгеи яйтача Ким Ир Сенеи Цой Ен Генеи послане тІа белгалдоах, мукъале яьннача хана денз хадданза вошал долча советски халкъо корейски халкъа леррагІеи хьинареи новкъостал а даьд, социализм хьалъяреи машаре мохк вІашагІкхетареи духьа лоаттабеча къовсама тІа цун га а даьхад, яхаш.

Марксизма-ленинизма пролетарски интернационализман байракх лаккха а кхоабаш, корейски халкъо кхы дІахо йодача хана а къахьегаргда сийлахь-боккха машар, социализма, коммунизма гІулакх бахьанце лоаттабеча къовсама, Советски Союз керте а йолаш, социалистически лагера мехкашцара доттагІали вошали кхы а дукхатІа чІоагІдара.

Иштта шоайла вІаши моаршала зІанараш яхьийтай СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра А. А. Громыкои КНДР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Пак Сен Череи.

* * *

Варшавски договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений правительствай заявлени

БЕРЛИН, 13 август. (ТАСС). Тахан укхаза араяькхай Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений правительствай е заявлени:

«Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений правительстваш Германе дош машарца къоастаде гІерта дукха шераш да. Цар лерхІ из къоастаде ха йолаш а тІехьатетта йиш йоацаш а. Ховш ма дий, Варшавски Договора организацена юкъе дакъа лоацача ерригача паччахьалкхенаша йизза хьал а лоацаш, уж барта а йолаш, ССР-а Союза правительство гитлеровски Германена духьал баьча тІема юкъе дакъа лоацаш хиннача мехкий правительствашка кхайка хилар, германски шинна а паччахьалкхенца машара договор е а цу ларда тІа Малхбузерча Берлинах дола дош цунна демилитаризованни мукъа город хиларах тарра статус ялара наькъаца къоастаде а аьнна предложени оттаеш. Цу предложене лоархІам бу тІом хинначул тІехьатІа Германеи Европеи эттача бокъонца долча хьала. Из цхьанне а хьаштаашта духьал яькха яц, дунен шоллагІча тІемах юхедисараш дІадахеи массане юкъара машар чІоагІбеи лаьрхІа а я.

Малхбузерча паччахьалкхений правительстваш хІанзалца кийчъеннаяц хьаштдолча ерригача паччахьалкхенаша вІаши переговораш яра наькъаца барт беш из дош къоастадара. Цул совгІа, социалистически мехкаша машар безаш яьча предложенешта духьал малхбузерча паччахьалкхенаша тІема чІоагІа кийчо ярца, тІом сихбаь хьалхьебарца, тІема низ юкъебоалабара кхерамца жоп тел. НАТО дукккхача мехкий официальни болча викалаша дІакхайкадаьд шоай тІема низаш дукхагІа дарах, цхьадолча даькъе мобилизаци е йолча шоай планех. НАТО цхьадолча мехкаша ГДР-а территорена тІом тІабахьарах йола планаш а араяьхай.

Машара договор йоацаш хиларах пайда а эцаш, агрессивни низаша Малхбузерча Германена милитаризаци ю, сихъяьча темпашца хьаю бундесвер, кердача герза тайпашца Іалаш а еш. Малхбузен Германерча реваншисташа гуччахьа дІадех шоашта ядерний ракетнии герз лулга. Малхбузера Германи тІема кийчъелга массе тайпара хьал а лоацаш, малхбузерча паччахьалкхений правительстваша гІожача тайпара телхаю германски милитаризм дІаяккха, моллагІча формах яле а из юхахьахулийтаргйоацаш оттаяь дунен халкъий кертера соглашенеш.

Малхбузерча Германера хьал лартІа даккха хІама ца дарал совгІа, малхбузерча паччахьалкхенаша дІахо а пайда ийбу цох ГДР-неи социалистически доттагІлен кхыча дерригача мехкаштеи духьал подрывни болх бе йола центр а яь. Кхыча паччахьалкхений разведывательнии подрывнойи центраш Малхбузера Берлине санна дукха йолаш а цхьаккха беш бехк боацаш иштта цар паргІата шоай гІулакх деш а моттиг дунен тІа яц. Цу дукхача подрывной центраша ГДР шоай агентура ухийт тайп-тайпара йола диверсеш яйта, шпионаш кийчбе, ГДР-е саботаж е а порядкаш толхае а эша зуламе йола элементаш лех.

Малхбузен Берлина доазонашка хьалхашка доалаш хІанз эттача хьалах ФРГ-а доал деча гІозарашеи НАТО мехкий разведывательни органашеи пайда ийбу Германски Демократически Республика экономика йохаяра тІехьа. Іехабара, хІама денна эцара, шантажа наькъаца ГДР-е баха сеца уйла йоаца нах малхбузерча Германе дІагІоргболаш шоай оагІорахьа боах ФРГ правительственни организацешеи тІема концернашеи. Иштта Іехабаь бига нах бундесвере гІулакх де баханза баргбоацача увттабу, тайп-тайпарча мехкий разведкай органашка а ухийташ, царех ГДР-а бахийта шпионаши диверсанташи кийчбу. Германски Демократически Республиканеи кхыча социалистически мехкаштеи духьал цу тайпара бола диверсионни болх бергболаш лаьрххІа йола фонд йиллай. Дукха ха йоаццаш Малхбузерча Германе канцлер Аденауэр НАТО правительствашка кхайкар из фонд йоккхагІаяра тІахьехаш.

ТІехьа а ца тетташ Германе дош машарца къоастаде аьнна Советски Союзо, ГДР, кхыча социалистически паччахьалкхенаша предложенеш оттаяьчул тІехьа, укх тІеххьарча хана Малхбузерча Берлина чура беш бола подрывной болх сихбеннаб. Цу подрывной балхо Германски Демократически Республикана зе дарал совгІа, социалистически лагера кхыча мехкий хьашташта а Іоткъам бу. ФРГ-еи НАТО гІолларча цар союзникийи агрессивни уйлашта духьал шоай кхерамзлеи эггара хьалха Германски Демократически Республика кхерамзлеи Іалашъергйолаш, немецки халкъа ший долча хьаштий духьа динза даргдоаца гІулакхаш ца дича яргьяц Варшавски Договора юкъе дакъа лоаца паччахьалкхенаш.

Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений правительстваш ГДР Халкъа палатага, правительствага, Германски Демократически Республика беррицача къахьегамхошка кхайк социалистически лагера мехкашта духьал беча подрывной балха никъ тешаме хоадабергболаш Малхбузерча Берлина доазонашка порядок оттае; Малхбузерча Берлина ерригача территорена гонахьа, демократически Берлинацара цун доазув а цунца долаш, лораде тешшаме ха дергдолаш, чІоагІа тІахьожам лоаттабергболаш уж тІахьехара предложени оттаеш. Кхетадеш ма дий дІа-юха лелара хІанз йолча порядкахи малхбузерча Берлинаи Малхбузерча Германенеи юкъерча коммуникацешта тІахьожам лоаттабарахи уж гІулакхаш ца доагІаш хилар.

Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений правительстваша кхетаду, Малхбузерча Берлина доазонаш тІа лоравалара гІулакхаш даро бахача наха цхьайола халонаш тІаоттаергйолга. Иштта хьал оттара бехке я духхьал малхбузера паччахьалкхенаш, эггара хьалха ФРГ а йолаш. Нагахьа санна Малхбузерча Берлина доазонаш хІанзалца дийлла хиннадале, из дора малхбузерча паччахьалкхенаша во дар дергдац аьнна Германски Демократически Республика правительства дика лоІам хилар бахьан долаш. Цхьабакъда, немецки халкъеи Берлине бахача наьхеи хьашташ а ца лоархІаш, цар пайда ийцаб Малхбузерча Берлина доазонаш тІа йолча порядках тийшаболх бе, подрывной гІулакхаш леладе дагахьа. Малхбузерча Берлина доазонашкара хаи тІахьожами чІоагІбаро дІадаккха деза хІанз вІаштІехьдоацаш латта хьал.

Цунца цхьана Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача мехкий правительстваша белгалдаккханза даргдоацаш лерхІ, Германецара дош машаре вІаштІехьдаькхачули цу ларда тІа къоастаде дезаш дола дешаш къоастадаьчули тІехьагІа уж гІулакхаш ца дезилга.

ДИ ТІЕХЬА ХЬИНАРЕГІА КЪАХЬЕГ

Коммунистически парте Советски Союза кердача Программа проекто кхы а хьинар айдир Грозненски химически завода коллектива. Кхы а шерлуш латт КПСС XXII-ча съезда сийна йоаржаю социалистически ях.

Валови продукци арахецара укх шера ворхІ бетта план ворхІ ди хьалха кхоачашъяьй химикаша. Цу ворхІ дийнахьа завода коллективо вай мехкарча боахамашта планал совгІа дІадахьийтад массехк эзар сома фенол, ацетон, синтетически, этилови спирт. Къаьстта дика болх баьб цар июль бетта план 106 процент кхоачаш а еш.

Яхье баьннараштa юкъе массаза санна хьинаре къахьегаш я нов. Козлов начальник вола № 32—91 йолча цеха коллектив. Цу цехе спирт доаккхара ворхІ бетта план 23-ча июле кхоачашъяьй цехо. Къаьстта дика къахьегаш я Кузнецова Ольгас кулгалду коммунистически къахьегама смена. Технологически режим нийса лелаю операторaша А. Попова, В. Резниченкос, В. Лунева, Г. Прохорова, И. Соленова, машинисташа А. Герасименкос, А. Притока, кхыбараша а. Коммунистически къахьегама ударникий сийлен цІераш яьхай цар.

ВорхІ бетта план толамца кхоачашъяьй № 17—18, № 16 йолча цехий коллективаша а. ХІанз хІара сменагІа йола заданеш 107—110 процент кхоачашъю цар.

Уж толамаш доахаш доккха новкъостал даьд завода рационализаторaшеи производства новаторашеи. Цар тийнача предложенех эрагаяькхай технологи, продукци дикагІа арахеца йиш хиннай, хІаьта лохбеннаб продукцега дІабода мах.

1961 шера хьалхарча ах шера завода рационализатораша 603 предложени еннай. Царех 401 предложени балха юкъейоалаяьй. 160 эзар сома пайда беннаб цар. Къаьстта дукха предложенеш еннай нн. Ульбиева, Антонова, Андреева, иштта кхыбараша а.

Коммунистически къахьегама ударника сийлен цІи яккхара йоаржаю ях хІара денна шерлуш латт заводе. 11 сменаи бригадашеи яьккхай коммунистически къахьегама ударника цІи, хІаьта 79 болхлочо — коммунистически къахьегама ударника цІи.

А. ПУХОВИЦКИЙ.

Мишта вІаштІехьдаха деза хьажкІаш чуэцара балхаш — из дар укх деношка Предгорненски опытно-хьокхама боахама 4-ча отделене хиннача республикански семинар-совещане дийцар.

Цига гулбеннабар дикагІа бола хьажкІаш лелаераш, механизатораш, боахамий кулгалхой, партийнии советскии болхлой. Ка бола ялаташ хьокхаш йола комбайн хьажкІаш чуэцаргйолаш кийчъяьй нов. Ахтаханова. ЧІоагІа терко тІаяхийта хьежар хьаьшиий хьажкІаш хьокхача комбайна балхага. Цига мел хинначарна гучадаьлар комбайнаца хьажкІаш чуэцалга боккхача пайдане гІулакх хилар.

Предгорненцаш гулбеннараштa хьекхар силосни комбайн а. Къаьстта чІоагІа могабир хьаьшаша хьажкІаш хьокхача жаткай болх. Жатка 15 минута гектара пхелагІа долча даькъа тІара хьажкІаш хьекха яьлар.

ХьажкІаш чуэца кийчъяьча техниках бизза пайда эцарах де дезараш дийцар предгорненски рационализатораша конструкторaша нн. Шатохина, Мельникова, Сутаева, Ахтаханова кхыбараша а.

Цул тІехьагІа семинара участникашта хьалха къамаьл дир КПСС обкома хьалхарча секретара нов. Трофимова. Цо дийцар семилетка кхоалагІча шера республикерча къахьегамхоша тІайийца декхараш дизза кхоачашдара де дезараш.

ХІанз вайна хьалхашка латта керттера декхар да,— аьлар нов. Трофимова.— махулла дукхагІа механизаци а яь хьажкІаш чуэцилга. Кхы ха дІа ца йохийташ цу гІулакха ерригa комбайнаш, 150 жатка кийчъе еза, цу техниках бизза пайда эцаргболаш хІанззе а план оттае еза, нийса дІаюха хьажа бе беза опытни механизатораша болх.

Паччахьалкхенна шура, дулх, фуаш дІадалара тІайийца декхараш кхоачашдара де дезараш дийцар республика Министрий Совета Председатела заместитела нов. Дорохова.

СУРТА ТІА: (лохе) совещани-семинар.

ДОККХАЛ А ДУ, КХОАЧАШ А ДЕРГДА ХЬАМСАРЧА ПАРТЕ БЕЛГАЛДАЬХА ГIУЛАКХАШ!

КПСС Программаи Уставеи проекташ ювцар

☆

Хь. ОСМИЕВ.

ЙоагIаргья из, сийрда Кхоане

Тахан парте
Программа тIа
Ювц вай Кхоане,
Даьхен халкъаш
Кастта цу чу дахаргда.
Дахаргда!
Дунен хозле,
Праз, беркат
Шортта долча
Коммунизме дахаргда!
ЙоагIаргья сийрда Кхоане,
ЙоагIаргья, —
Советски турпалий
Балха кулгаш
Из хьалъеш доахк.
Лард елла шоаш баьнна,
Ираза говзанчаш
Хьинарца,
Деналца
ХIанз гIовнаш дотташ боахк.
Тахан теIIа балхах доахка
Ер вай денош
Цу Кхоанен чу.
Бакъ дош санна,
Сийлахь хургда.
ГIозача Кхоанен
IуЙренца даьхка
Турпала денош
Шоаш дар, яхаш,
Дувцийташ хургда.
ЙоагIа зама
мелла хоза ярах,
Са заман саг,
ТIайоагIа тIехье
Хьа хам беш хургья,
Хьалхара хьалха
Празга никъ боахаш
Хьо хиннадаь,
Хьа деналах
Яшаш хургья.

1961 ш.

Исторически документ

ЧIоагIа терко тIаяхийта ладийгIар аз радио чу гIолла парте Программа проект ешача хана, хIаьта цул тIехьагIа газета тIа а йийшар. Из проект — вай мехка коммунизм хьалъяра план я ала йиш йолаш я. Цу тIа кхоачашде лаьрхIа белгалдаьча дукхача хIамаша кхы а чIоагIагIа дог айду советски наьха доккхий къахьегама толамаш даха.

Местпрома министерства ерригача коллективо чIоагIа могадеш тIаийцар из исторически документ, хIаьта хIанз чIоагIгIа уйла тIаяхийта из Iомаде а йолаеннай.

Б. НОВОСЕЛЬСКИЙ.

КЪАХЬЕГАМА КОТАЛО

Парте XXII-ча съезда сийна шерра социалистически яхь а йоаржаяь, къахьегача Грознерча крекинг-завода коммунистически къахьегама цIи лелаеча № 3—4 йолча установка коллективо схьанал хьалха—14-ча августа кхоачашъяьй мехкдаьтта сийрда продукташ арахецара бархI бетта план. Установка коллективо пла-нал совгIа 59 эшелон мехкдаьтта сийрда продукташ еннай вай езача Даьхенна, къахьегама овсарле 2,5 процент лакхъяьй, мехкдаьтта сийрда продукташ йовлга 3,5 процент кIезигдаьд.

Установка коллективашта юкъе хьалхле лелаеш хьайоагIа боккхагIа бола операторащ нн. Лубишеваи Седыхи керте латта бригадаш.

Кхы а хьинар айдаьд цу установка коллектива парте Программа проекто. Дукхача хана денз наха дагадаьхка, наха сатувсаш хинна хIамаш да цу Программа тIара дараш, йоах цо. Цудухьа, кхы а дикагIа къахьегаргда оаха.

М. ЦУРОВ.

«Октябрьнефта» нефтепромыслови управлене телемеханизированни промысла мастер нов. Дзортов керте латтача бригадо чIоаггIа къовсам лоаттабу коммунистически къахьегама бригада сийлен цIи яккхара.

Хьинаре къахьегаш хьайоагIача цу бригада бархI болхлочо коммунистически къахьегама ударника цIераш яьхай. Царех ба Набиулин Зайдулаи Шишканов Анатолийи. Шоай заданеш массаза а тIехкхоачашъеш хьабоагIа уж.

— Тха даггара да Программа проекто белгалдаьха сийлен гIулакхаш,— йоах мехкдаьттахоша. Кхы а чIоагIагIа къахьегаргда КПСС XXII съезда сийна.

Сурта тIа: Набиулин Зайдулаи Шишканов Анатолийи

И. ПЛИЕВА сурт.

☆

Тха бераш коммунизме дахаргда

ЧIоагIа дог айдолийташ хIамаш да парте Программа проекта тIа белгалдаьраш. ХIара ди тIехьагIа дикагIа хоалуш да вай мехкарча наьха вахара хьал тоалуш, айлуш латтилга, вахар сакъердамегIа а гIозагIа а хулаш латтилга.

Парте Программа кхоачашъярца кIаьга гуш хургда вай мехка коммунизм—сийрда кхоане, хьалъяра наькъаш. ХIанз шеко йоацаш да тха бераш коммунизм хьалъеча дакъа лоацаш а тIаккха цу коммунизме шоаш дахаш а хургхилар.

М. ХОМИНА,
А. ЦОРОЕВА,
цIен-ноаной.
Наьсарен-Вокзале.

СИЙЛЕН ПРИНЦИПАШ

Коммунизм хьалъяра гIулакх, парте Программа маяххара, шин даькъах латт — материально-технически база хьалъярахи керда, кхетаме вола саг кхеварахи. Цхьабакъда, уж шаккхе декхар ше-ше доацаш, цаI шоллагIчох дувзаденна да. Уж шаккхе а декхар цхьатарра кхоачашду коммунистически къахьегама коллективаша. Цудухьа производственни гIулакхех йола моттигаш санна, теркаме йийшар оаха парте Программа тIара керда саг кхевара хьакъехьа йола моттигаш а.

Шийтта принцип я Программа тIа белгалъяь коммунизм хьалъечун моральни кодекса чуйоагIаш. Цар чулоац наха эггара хозагIа а дикагIа а мел хеташ йола сага оамалаш. Эггара хьалхарчарех я къахьегарах йола принцип — коммунизм хьалъеш вола саг обществана долча берката хьаьнала къахьегар: болх ца бечо хIама а даац.

Цул хьалхагIа а советски сага оамалашта юкъе хинна из принцип хIанз, коммунизм хьалъе вай доладеннача хана, къаьстта лоархIаме я. ХIана аьлча, къахьегам ба массадола хIама хьакхоллар. Цул совгIа коммунизмо дагалувцар моллагIа бола къахьегам а боацаш, сага вахара чухь хиланза дарглоаца хIама лоархIаш дола къахьегам ба.

Из принцип я тха бригада коллективо ший балха юкъе лелаяьчарех керттераяр. Коммунистически къахьегама бригада цIера тIехьа оаха къовсам лоаттабаьча укх тIеххьарча шин шера тха бригада хIара член хадданза хьинаре къахьега гIийртав. Иштта Енгулатов Анатоле, Полушкин Михаила, Князев Валере бетт-бетта 140—150 процент кхоачашйора шоай балха заданеш. Селла чIоагIа шоаш беш бола болх цIаккха а кIаьдбалар фуд ца ховш, безаме, сина салоIам болаш бора цар. Алхха болх дукха баь ца Iеш, арахецача продукцега дIадода болат кходе хьожаш хиннай тха бригада. Тха бригадо кходаь массехк бIаь килограмм болат да. Из гIулакх иштта хургдацар шоаш беш бола болх кхычарна боацаш, шоашта беш ба-кх, аьнна уйла йолаш тха бригада болхлой бецаре.

Коммунизм хьалъечох яхка езаш я, йоах Программо, е оамалаш а: «Коллективизми новкъосташха вIаши гIо дари: хIаравар массанена тIехьа, массавар цхьаннена тIехьа». Цу принципо духьала цхьа производственни гIулакхаш совдаьха ца Iеш, сага хоза оамалаш а Iомаю. ЦаI шоллагIчоа гIо деш, цунга хьожаш хила еза. Цунца цхьана новкъостий шоайла вIаши бола безам совбоал, вIаши леладу гIулакхаш хозлу, эздел лакхлу.

Цунца ювзаенна я коммунизм хьалъечун моральни кодекса цхьаькха а принцип: «Наха юкъера гуманни гIулакхаши цар вIаши лархIари: сат сага — доттагIа, новкъост, воша» исторе чухь дикагIча наха лийрхIа наха юкъера гIулакхаш эггара хьалха вай мехка кхоачашхулаш латт. Тха бригада членаш а ба цаI шоллагIчоа доттагIа, новкъост, воша хила гIерташ.

Коммунистически морала хIара принцип кIоарга чулоацам болаши дукха хIамаш чулоацаши я. Рузкъа совдаларца, торо лакхъяларца цхьана хозлургья советски наьха оамалаш а уж принципаш кхоачашхилча. Цхьабакъда, цIаьхха кхоачаш хинна яргIйолаш-м яц уж, уж бахьан долаш хIанззехьа къовсам а лоаттабеш тахан а вай вахара чухь лелае езаш я уж-м.

Тха бригада членаша шоай низ дIа ма кхоачча лелаергья хозагIа йола сага оамалаш чуйоагIа уж нравственни принципаш.

В. МАЦУКАТОВ,
ЦРМЗ механо-сборочни цеха МСП-2 участка коммунистически къахьегама бригада бригадир.

Со дог гIоздаьнна ва

Пенсионер ва со. Вай партеи советски паччахьалкхенои аз дукххача шерашка къахьегарах йоакхо а яь пенси доладаьд сона.

Укх шера 30 июле радио чу гIолла парте Программа проект ешаш сона хезача, дуккха шераш хьалха денз хьаденача вахара сурт эттар сона хьалхашка. Дог тийшша ала йиш йолаш да таханараяр эггара дикагIа йола ха я, хIаьта советски наьха кхоане кхы а дикагIа, хозагIа, сийрдагIа хургья, аьнна. Из иштта хургхилар тешам боллаш бакъду парте кердача Программа тIа белгалдаьча дешаша.

ЧIоагIа дог гIоздоаккхаш хIамаш да Программа тIара дараш. Доккхал ду аз хIанзара къона тIехье коммунизме яхаш хург хиларах.

Д. ХАСАНОВ,
пенсионер.

Коммунисташа ювц парте Программаи Уставеи проекташ

Коммунистически парте вахар чухь боккха лоархIам болаш документаш да парте Программаи Уставеи проекташ. Цудухьа чIоаггIа могадаь, дог айдаларца тIаийцад уж документаш советски наха.

ХIара советски саг ший хьинарерча къахьегамца дакъа лоацаш ва вай мехка сихагIа коммунизм хьалъеча. Вай республикерча къахьегамхоша парте съезда хьалхарча къахьегама вахте а этта, доккхий къахьегама толамаш доах. Алхха Грознерча къахьегамхоша, ворхI миллион сом гаргга планал совгIа продукци арахийцай. Цу дерриганеша хьахьокх парте Программа проекта тIа белгалдаь декхараш сийленца кхоачашде, цу гIулакха шоашкара доагIар де советски нах масса хана кийча хилар.

ХIанз беррига коммунисташ чIоагIа уйла тIаяхийта кIоаргга Iомаеш, ювцаш ба КПСС Программаи Уставеи проекташ. Укх деношка Грозненски химически завода коммунисташа шоай общезаводской партийни собране дийцар уж документаш. Собране КПСС Программаи Уставеи проектах лаьца доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. А. С. Трофимова.

Собране къамаьлаш даьча коммунисташа, уж документаш боккха политически лоархIам болаш хилар белгал а доаккхаш, дийцар парте Программа кхоачашъяра хIара коммунист, хIара советски саг ший хьаьналча къахьегамца новкъостал деш хургхилар.

Завода коммунисташа иштта белгалдаьккхар парте Программа—коммунизм хьалъяра программа кхоачашъяра завода балха юкъера цхьадола кхоачамбоацараш дIадаха дезаш хилар, болхлоштеи гIулакхера бараштеи юкъера кхетама болх тоабе безаш хилар, тIаийца декхараш толамца кхоачашде, къахьегама дисциплина чIоагIъе езаш хилар, хIаьта общественни порядок телхаерашца къиза къовсам лоаттабе безаш хилар.

Грозненски крекинг-завода партийни собране йийцар КПСС Программаи Уставеи проекташ.

Собране къамаьлаш даьраша исторически документаш мога а деш чIоагIа дог айдаларца белгалдир эггара дикагIа йолча исторически замах вай дахаш хилар, сийрда кхоане хьалъяра новкъостал деш вай хургхилар.

Парте Программаи Уставеи проекташ ювцаш партийни собранеш хиннай укх деношка Грозненски районерча «Аргун» яхача колхозе, Ачхой-Мартановски районерча «Новосельский» яхача винсовхозе иштта кхы дукхача предприятешка, колхозашка, совхозашка, учрежденешка. Массанахьа а чIоаггIа терко еш, проекташ тIа белгалдаь дешаш кIоаргга кхетадеш, довзаш къамаьлаш ду коммунисташа.

С. СУЛТАНОВ.

Иразеи машареи никъ

ТIехьабиса хиннача вай мехках низ бола паччахьалкхе еш вай советски халкъа Коммунистически парте хьалхленца баьча турпалча наькъа хьакъехьара КПСС-а керда Программа чIоагIа гIаддахаи доккхал деши Iомае, йовза доладенна халкъ. Вай Iилмахоша дунен тIа эггара хьалха толамаш даьхад космос караерзаеш, КПСС-еи Советски правительстваи йоакхо еш вола советски гражданина фу дулуфгда дунента дIахьекхад эггара хьалхарча летчика-космонавта майора Гагарина. ХIаьта 6 августа вай Даьхено цхьаькха а «Восток-2» яха шоллагIа космически кема толамца ураттIдахийтар, летчик-космонавт майор Титов Герман Степанович чу а волаш.

Тха промысла болхлой, тIулакхерча наьха, инженерно-технически болхлой коллективо ворхI бетта соакха цу хана даьккхачул дуккха а дукхагIа мехкдаьтта даьккхад, планал совгIа мехкдаьтта бIаьш эшелонаш Даьхенна еннай, къахьегама овсарле 12 процент лакхъяьй, скважинай кIоаргача насосни фонд диспетчерски телеуправлене яккхара 38 геолого-технически болх баьб. Масала,10 скважине хица тIоанаш дохадеш, коммулятивни перфарацеш еш, углеводородни ларда тIа цементни ваннаш еш балхаш даьд, болх ца беш лаьтта 10 скважина болх бе йолаялийтай. Уж тIулакхаш цар бахьан долаш кхы тIа а 1000 тонн мехкдаьтта даккха йиш хилар. Коммунизм хьалъяра план оттаяьча КПСС исторически Программо дегаш гIоз а даьха, промысла коллективо планал совгIа ше даьккха мехкдаьтта коммунистически общество чехкагIа хьалъяра гIулакха дIалу. Мехкдаьтта доаккхача № 1 йолча бригада дикагIа болча болхлоша мастера Федюшкина, операторашa И. Ф. Кокова, Антонова, А. И. Оздоева, Комиссарова, Чуприкова шоай керттерча балхал совгIа шоай низаца хьалъяьй газ тIоанашта юкъе дукхагIа чуйохийтаргйола, газ къестаю керда будка. Шийга цхьаккха керда скважина а йоацаш, балха режим нийса оттаяр бахьан долаш цу бригадана мегар дийнахь-бус доаккха мехкдаьтта цхьа тонн лакхде а тIаийцача декхарел совгIа 80 тонн мехкдаьтта дала а.

Мастераша нн. Сампиева, Мамцова бригадаша а шоай декхараш кхоачашдир. Мастера А. Ф. Кокова мехкдаьтта доаккхача бригада а сийленца кхоачашдир ший декхараш.

КПСС Программа проектана Iалаьмате чIоагIа раьза а хинна, промысла ерригa коллектив 1961 шера мехкдаьтта даккха йоагIа план кхоачашъяра а 10 бетта йоагIа план КПСС XXII-гIа съезд хьаелла ди тIакхоачаш цун сийна кхоачашъяра а тIехьа къовсам лоаттабеш я. Коллектив тешаш я ше тIаийца декхар сийленца кхоачашдергхиларах.

Я. МАМЕДОВ,
«Малгобекнефть» НПУ III-ча нефтепромысла заведующи.

Юрта боахам лакхлургба

ЧIоагIа гIад а бигаб, шоай дика кхоане бахьан доккхал а дайт юртарча къахьегамхошка кердача Программа проекто. Коммунизма материально-технически база юллача доккха дакъа лаца а укх хьалхарча итт шера бахача наьха цхьан сага сих лаьрхIа йоалхача юрта боахама керттерча продуктай хьакъехьа Америка ВIашагIхийттача Штател хьалха довла оттадаь исторически доккха декхар кхоачашде а декхарийла я колхозаши совхозаши.

Советски Союза Коммунистически парте кердача Программа проект ювцаши из могаеши вай республика колхозаша, совхозий болхлоша, юрта боахама специалисташа шоай беррига низ тIабохийт укх шера чIоагIа дукхагIа юртбоахама продукташ яхараи укх гаргарча шерашка уж йоахилга лакхдара лард йоллараи. Ка бола культураш йохкара паччахьалкхен план ханал хьалха 105 процент кхоачашъяьй республика колхозашеи совхозашеи. ЦхьоалагIа август тIа кхоачаш соакха цу хана дехкачул дулх 12 процент е 9000 центнер, шура 13 процент е 35280 центнер, тха 5 процент е 1320 центнер дукхагIа дехкад.

Кхашка кхачаш латт чIоагIа хьийкъа хьажкIаш, шекара свекла, кхыйола культураш. Юрта боахама болхлой тешаш ба паччахьалкхенга хьажкIаши шекара свеклаи йохкара декхараш сийленца кхоачашдергхиларах. Хьахиннача хьажкIех йиш хургья паччахьалкхенна дIаяларали кхоачам хиллал хьайбашта къоастаярали совгIа, уж страховой лаьрхIа дIаоттае а. Цо торо хулийтаргья Iилма чIоагIача ларда тIа боахам лелабеи дулх, шура, хьайбаех йоала кхыйола продукташ дукхагIа яхеи.

Программа проекта тIа аьннад: «Чехкача темпашца дегIабоагIаргба хьайбай боахам. Хьайбаех йоала продукташ укх тайпара дукхагIа йоахаргья: хьалхарча итт шера дулх кхозза, хIаьта ткъаь шера хIама ца эшшаш диазза, шура итт шера шоззанел совгIа, хIаьта ткъаь шера хIама ца эшшаш кхозза дукхагIа йоаккхаргья».

Юрта боахам лакхбара а тIа-тIа дукхагIа мехка эша юртбоахама продукци шортта хилийтара а керттера никъ ба массадолча балхашта механизаци яр, аьннад Программа проекта тIа. Уж гIулакхаш чакхдахаро йиш хулийтаргья юрта боахаме къахьегама овсарле чIоагIа лакхъе, продукташ дукхагIа яхийта, къахьегами средстваши махулла кIезигагIа дIа а йохийташ, хIара гектара тIара дукхагIа продукци яккха. Техникаца кийчбаргеи производство вIаштIехьъяккхаргеи диллача юрта боахам промышленноста гаргатIортаргба, хIаьта юртбоахамера къахьегам промышленностера бар санна а хинна дIаоттаргба.

ДIаовш йола культураш дукхагIа дIае кхоачам хиллал лаьтта доацача Нохч-ГIалгIай хьалашка боахама интенсификаци яра дешаш къаьстта лоархIам болаш да. Хий дехкаш дола лаьтташ дукхагIа хилийтар, шера шозза культураш дIаер, уж дукхагIа хьувкъийтар — уж да колхозийи совхозийи кхашка чIоагIа пайда эца безаш дола керттера кхоачамаш. Хий дуллаш дола лаьтта 76 эзар гектар йолчара укх гаргарча итт шера 160 эзар гектарага кхоачийтаргда. Шера шозза культураш дIаера тIехьа хIанззехьа а беш боккха болх ба. 1958 шера 12 эзар гектар мара дацар шера шозза культураш дIаовш хинна лаьтта, хIаьта укх шера 36 эзар гектара тIа дIайийнай шера шозлагIа юв культураш. Лаьттанцарча балхий культура лакхъярахи, хьажкIий гибридни фу юкъедоаладарахи, дика хьувкъаш долча кIин фу дIадерахи чIоагIа дикагIа хьийкъай ка бола культураш. 1960 шера хинначул 1965 шера 1,5-зза дукхагIа доаккхаргда ялат.

Программа проекта тIа оттадаьча керттерчарех цхьа декхар да юрта боахам Iалама-экономически зонашкеи районашкеи Iилма ларда тIа нийсбар, цунна чIоагIагIа а кIоаргагIа а специализаци яр. Iалама-экономически хьалашка хьежжа боахамашта специализаци яр Iилмеи техникеи дегIаахара хIанзарча боараме коммунизма материально-технически база хьалъяра гIулакха тIехь боккха лоархIам болаш звено я.

Нохч-ГIалгIайчен хьалашка боахама специализаци яр къаьстта лоархIам болаш гIулакх да, хIана аьлча республика йоккха йоацача территоре тIа хIама ца эшшаш ерригача Советски Союзе мел яраш санна йола зонаш я, негIий яьссача районашкара йолаенна цIаккха лоа ца дашача лоамий довкъашка кхачалца йола зонаш. ХIанз укх сахьата а тIехьа республике дукха совхозаш я специализаци яь.

Комсаш, сомаш, баьца даараш, хьакхарч, коа тIара оалхазараш леладеш, шура, дулх доаккхаш, кхыдар деш специализаци яь боахамаш да. Семилетка йистеяллалца йолча хана йизза яь йистеяккха лаьрхIа специализаци чакхъяьлча колхозаштеи совхозаштеи гIойле хургья къахьегама овсарле кхы а лакхъе, хIаьта из коммунизм хьалъяра эшача керттерчарех цхьа схьал да.

Бахача наьха унахцIено тоаяра хьакъехьа боккха лоархIам болаш хургда уж сомашцеи баьца даарашцеи шортта хургдолаш Iалашбар. Цу хьакъехьа колхозашеи совхозашеи боккха болх бу. Укх гаргарча итт шера комсаш 12-ззеи сомаш, баьца даараш 3-ззеи дукхагIа доахаргда.

Вай парте Программа проекто беррига советски нах тIахьех кхачан продукташ а кхыдола хиланза даргдоаца предметаш а шортта хилийтара низ тIабахийта. Парте тIахьехам бизза хьаллаьцаб Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхоша.

А. СЛЮСАРЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министр.

Керда торонаш гучайоахаш

Советски Союза Коммунистически парте Программа проекта тIа белгалъяьккхай коммунизм хьалъяра советски халкъо лоаттабеча къовсама план.

Партеи халкъеи кертера экономически декхар латт ткъаь шера чухь коммунизма материально-технически база йиллараx. Из яхилга да мехка йизза электрификаци елга, цу ларда тIа техникеи технологии тоаелга; производственни процессашта комплексни механизации царна тIа-тIа дукхагIа автоматизации елга.

Мехкдаьтта чIоаггIа дукхагIа даккха аьнна оттадаь декхар кхоачашдеча мехкдаьтта доалла керда моттигаш хьаелларца цхьана боккха лоархIам болаш да мехкдаьтта доаккхача балхашта механизаци, автоматизаци, телемеханизаци елга, дикагIа йолча опытах массанахьа а пайда эцилга.

Старопромысловски района мехкдаьттахоша укх шера мехкдаьтта даккха йоагIа плани парте XXII-ча съезда сийна тIаийца декхараши кхоачашдеш хIанзехьа а планал совгIа дукха а тоннаш «Iаьржа дошув» даьккхад.

Района мехкдаьттахоша дика дакъа лоац мехкдаьтта доаккхаш деча балхашта механизации автоматизации еш. Боккха болх баьб кIоаргача насосни скважинай автоматизаце система хьаеши из юкъейоалаеши. ХIанз ерригача скважинашка хьож диспетчерски пульташкара. Дийнахьбус йолча хана чухь промысла диспетчера тIахьожам лоаттабу скважинай ерригача фонда беча балха.

Цун йиш я эшарг хуле станокашкачалкаш пульта тIара йолаялийта а совцае а, кIоаргтача скважина чу насосаша беча балхага хьажа, хIаьта иштта скважинаша беча балха технологически режим хьаллоаттаю дукха операцеш е.

Иштта диспетчеризаци яр бахьан долаш овлан тIара хувцаеннай промыслай структура. Скважинашта лаьттан кIалха ремонт еча бригадашкара дIаиккхача беррига операторащ цхьан сменах болх бертболаш баьхаб. Из бахьан долаш цхьацайолча объекташка гIулакх деш бола нах кIезигбе йиш хилийтай.

Шоашта карагIдаьннарех кхоачам а ца беш, района мехкдаьттахоша дIахо а промыслашка юкъейоалаю автоматикеи механизации. Масала, укх шера «Ташкала» яхача мехкдаьтта кертерча паркана механизаци еш боккха болх бе, Соленная Балка яхача йолча хин насосни станценеи 32-ча участкера хин насосни станценеи йизза автоматизаци е. Уж автоматика тIа яьхача йиш хургья цига болх беча нахах дукккхабараш мукъа а бовлийта, кхыча балхаш тIа бахийта.

ХIанз укх сахьата Хаян-Кортерча кIедж етташ мехкдаьтта дувлача скважинашка деча балхашта механизаци ю. ХIанзехьа а диспетчерски пульта тIара дистанционни тIахьожам бу № 4 йолча скважинана. Укх шера августеи сентябреи бетташка диспетчеризаци е лерхI кхы а шин скважинана. Берригача компрессорни боахама централни управлени е лерхI лаьрххIа йолча диспетчерски пульта тIара. Компрессорни станце коллективо хьинаре из болх дIа а болабаь, парте XXII съезд хьаелла ди тIакхоачаш компрессорни боахама автоматизаци яь йистеяккха доккха декхар тIаийцад.

1961 шера хьае а болх бе йолаялийта а лерхI скважинашка чура мехкдаьтта дусташ йола шиъ групповой автоматически установка. Уж болх бе йолалургья парте XXII-гIа съезд хьаелла ди тIакхоачаш.

Боккха болх баьб скважинашта лаьтта кIалха а капитальни а ремонт еча балхашта механизаци еш.

Насосни-компрессорни турбаш тIахьовзаеши хьовзаяь вIашагIйоахаши да ЦРМЗ-арахийца АПР-2 яха электрически дIоагIаш. ХIанз скважинашта лаьттан кIалха ремонт еча ерригача бригадашка да уж дIоагIаш, нагахьа санна дIадахача шерралца из болх кулгашца беш хиннабале, хIанз цу халача къахьегамах бизза мукъабалийтаб операторaш.

Насосни штангаш электрически дIоагIашца тIахьувзаеши хьахьовзаяь вIашагIйоахаши хургдолаш дукха балхаш даьд.

1960—1961 шерашка мехкдаьтта управлене конструкторски бюрос промыслови оборудованена лаьттан кIалха а лаьттан тIа а ремонт еш деча балхашта эша дукха механизмаши приспособленеши кийчъяьй.

Мехкдаьтта скважинашка хула авареш дIайоахаргйолаш кIоаргта гидравлически домкрат хьа а даь, болх бе доладалийтад, насосно-компрессорни турбаш промыслови хьалашка механически тIайотта, дIаяхьа, тIера Iояха механически труборезка яьй. Лаьтта кIалха ремонт ю инструменташ механически тIайоттаргйолаш болх баьб.

КIоаргача насоса резервни клапана конструкци оттаяьй мехкдаьттахоша; уж клапанаш балха юкъейоалаяро йиш хилийтар дукхача скважинаша ремонт еш йоаккха ха юкъера лаьрхIача йаьхъе.

Производство тоаеш а керда техника юкъейоалаеш а дикка дакъа лоац производства новаторaша. Тха мехкдаьттахой рационализаторски уйла производства «готта моттигаш» дIаяхара, хIанз йолаш йола промыслови оборудовани тоаяра тIаерзаяь я.

Укх шера хиннача конференце рационализаторашеи изобретателашеи семилетка йистеяллалца йолча хана 7 миллион сомал кIезигагIа доацаш ахча кходе декхараш тIаийцар.

Рационализатораштa новкъостал дергдола общественни конструкторски бюро йиллай. Цхьабакъда, цу балха хьакъехьа кхоачамбоацар да районе лаьрххIа йола экспериментальни база, предложенех опыташ е йиш хургйола механически мастерски ца хилар. Автоматикаи механизацеи средстваш юкъейоалаяра группа (ГВАМ) вIашагIйоллача хана из тайпа мастерски йилла лаьрхIадар. ЦаIи ахи шу дIадаьннад цу хана денз, бакъда, даь хIама дац. ХIаьта промыслашка йола мастерскеш шоай болх дукха хиларах рационализаторий заказаш кхоачашде мукъа хилац. Оттаяь яьнна механизмаш йисте ца йоахаш дукха тоаю. ЧIоаггIа мах бола предложенеш юкъе а ца йохийташ дукха ха дIайохийт, цунах доккха зе хул.

Цу дерриганеша а рационализаторий кердадар арадаккха йола уйла лохъю, рационализаторийи изобретателийи болам дегIабоагIилга юхатетт.

Р. ЛЕМБИЧ,
«Старогрознефта» НПУ ГВАМ-а начальник.

Оаха яздаьчун ларах

„Кхоачашде деза декхараш“

Иштта корта а болаш № 27 йолча «Сердало» газета тIа техача корреспонденце тIа белгалдаьхар Гудермесски районерча «Дружба» яхача совхозерча хьайбай боахамера кхоачамбоацараш, хьайбай продукташ паччахьалкхенга йохкара план кхоачаш ца яр.

КПСС Гудермесски райкома секретара нов. Ибрагимова корреспонденце хьакъехьа даьр дувцаш письмо дайтад редакцега. Цу тIа белгалдаьккхад 1-ча отделене управляющена нов. Данильченкoнеи хьайбай ферма заведующена нов. Кузьминаи партийни бехк баь хилар. Иштта дувц письмо тIа, совхоза партбюро баьча соцамах хIара ферме партбюро цхьацца член хьожавар.

— Цу гIулакхаша новкъостал дир совхоза паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара ах шера йола план кхоачашъе, — иштта язду дIахо нов. Ибрагимова.

ШИН СЪЕЗДА ЮКЪЕРЧА ХАНА

Колхозникаши, совхозий болхлойи, колхозий председателаши, совхозий директораши, агрономаши, зоотехникаши, инженераши, кхыбола специалисташи, безамца хьажа ухаргболаш бокъонца хьокхаме хила беза опытно-хьокхама боахам.

«СССР юрта боахама Министерство эргаяккхарах» бола КПСС-еи СССР Министрий Советеи соцам тІара.

Тамаш йолаш доккхий толамаш доах советски халкъаша Вай хьамсарча парте хІара съездагара съезда юкъерча хана. Тахан оаха дош лу Грозненски шурий совхоза къахьегамхошта. Укх оагІо тІа цар дувц КПСС XXI-чеи XXII-чеи съездашта юкъерча хана шоай совхоза боахам дегІабарах.

Боккхача новкъа

Луш йола керттера продукци шура, дулх, тха а долаш, хьайбай боахам лелабеш я 1957-ча шера денз Грозненски шурий совхоз. Укх тІехьарча хана эггара тІех терко ю тха совхозо шура дукхагІа йоаккхаргІола гІулакхаш леладара. Парте XXI съезда решенеш кхоачаш а еш, дукха балхаш даьд совхоза къахьегамхоша хьайбаш дебадараи цар луш йола продукци алсамъяккхараи.

Парте XXI съезд хилча денз дикка дийбад совхоза хьайбаш. Цу юкъагІа тІаккхийттаб 500 таргга бетта етти 2800 хьакхеи. Хьайбай продукцега дІабода мах 1958-ча шерарчул 3,9 процент чухнахьа баьлар 1960-ча шера. Укх тІехьарча шин шера еррига совхозе хІара Іатто луш йола шура юккъера лаьрхІача 140 килограмм тІаккхийттай. ХІара Іатто луш йола шура 2200 килограммага дІакхаьчар 1960-ча шера.

Совхоза хьайбаш леладеча къахьегамхоша царна деча гІулакха а уж кхабара а зоотехнически бокъонаш нийса лелаеш хиларах, республике а республикал арахьа а гучаяьнна дикагІа йола опыт юкъеккхувларах ка яьннай цар иштта толамаш даха.

Кхы дІахо а шоай боахам тоабе торонаш хилар дика кхета а деш, КПСС XXII съезда сийленца накъа баха кийчлуш, къахьегама хьинар совдаьнна ба укх деношка совхоза болхлой.

Укх шера хьалхарча ялх бетта шеберттача 20 Іаттагара, хІаранегара 2088 килограмм шура яьккхай дояркa Осмаева Маржана, 2087 килограмм яьккхай Дадаева Елисата, Бобырева — 1653 килограмми Джолобовас — 1648 килограмми яьккхай.

70 нана хьакхийна Іунал деш болча СтупниковгІар Иванеи Марияси хьалхарча ах шера царна тІехьа 850 хурски Пасько Екатеринас 26 нана хьакхийна тІехьа — 380 хурски кхеяьй.

Дика йорста а яь 1961-ча шера 1800 центнер дулх дулларгдола 2000 хьакха пачхаьалкхенна дІаяла декхар тІаийцача Наумова Марияс хьалхарча ялх бетта дІаеннай 1123 центнер дулх дилла йола 1169 хьакха. 4000 хьакха пачхаьалкхенга дІаяла лаьрхІад Шарунов Митрофана, хьалхарча кхаь бетта цкъара 348 хьакха дІа а енна, хІанз шозлагІа дІачуяла хьакхарч кхоабаш ва из.

ХІара 100 жийна тІехьа 1961-ча шера 139 Іаьхар кхебаьб жа Іуно Герасименко Михаила, хІара устагІанна тІера 4,7 килограмм тха а даьккхад цо. Жа дебадара даькъе а жена тІера доаккха тха алсамдаккхара а иштта дика толамаш даьхад совхоза жа Іуша А. Исрапилова, Г. Ахмадова. Совхозе Іодаьча деррига Іоахарех Іунал дика дар бахьан долаш 99,8 процентца долийташ хьалкхедаьд. Жа цхьоагІа дахкаргдола гІулакх делга шоашта хьалхашка оттадаьд совхоза жа леладераша. Из пайдане гІулакх чакхдаккха торонаш йолаш я совхозе.

Хьайбаш леладеча боахама халача балхашта механизаци йича къахьегама овсарле лакхлулга, продукци хьярга дІабода мах чухнахьа боаккхилга, къахьегам аттагІа хулийтилга ховш ба совхоза кулгалхойи хьайбаш леладерашi. Деррига доахан машинашца детт. Из бахьан долаш шура хььнагІа хул, болхлой алапеш тІакхет, продукцега дІабода мах чухнахьа боал.

Дахка доахан хургдола шинараш хьалкхедара дукха терко тІайохийт оаха. Фуна дита кагий доахан кхоабача ферме хІанз укх сахьате 260 шинар да. Шоай ноаноша тийнначул дукхагІа шура луш уж хилийтар духьа къаьстта дика леладу оаха уж шинараш, цхьабакъда, хІанзалца хьадьчох кхоачам а ца беш, дикача фух дола детта доахан мамотта совдаргдолаш, укх гарггарча шерашка кхы а дукхагІа тоабе беза кагий се доахан хьалкхедара болх.

Ахкан замалахь мича а мишта а кхеде деза се Іаьсий яхача деша йоакхо ещ ба хІанз совхоза специалисташи хьайбаш леладерашi. Ноанушта кІал а тувсаш Іаьсий дакхийтара наькъ тІа яьннай тха совхоз. Доахан детташ йола агрегаташ доахан долча дІа а кхухьаш уж деттилга доладе лаьрхІад оаха 1961-ча шера денз.

Цхьаццa сага 30—35 нана хьакхийна гІулакх де вІаштІехьа а доалаш, доккхача Іулашца хьакхарч лелаелга дІадоладарах доккха беркат даьннад—къахьегама овсарле лакх а еннай, продукцега дІабода мах лох а беннаб. 4000 хьакха чухожаш свинарник яьй совхозо. Из бахьан долаш цхьа сат кхоаву кхаба оттаьча 2000 хьакхийна гІулакх де. Кхо доаккхилга, кхача буллилга, хий моладелга, кхача кийчбелга, уж санна кхыдолча а халача балхашта механизаци яьй.

Массанена а ховш да, хьайбаш дебадараи царгара йоала продукци алсамъяккхараи эггара лоархІамегІара гІулакх доакъар шортттеи дикеи хулийтилга долга. Концентрированни доакъар арахьара ийдеш хилча дукха а дукхагІа мах бода совхоза, из доакъар шоаш хьадеш хилча гІоргболчул. Тхоай хьайбашта эшаш дола концентрированни доакъар оахош хьаду оаха хІанз.

Дахкача доаханнеи Іаьсаштеи лаьрхІа 100 тонн витаминни йол кийчъю совхозо укх шера. Доакъарийца белокаш дукхагІа хилийтара карбомидах боала пайда тохкаш да тхо. 1200 грамм белок йоаллача доакъарах 100 грамм карбомид техача карбомидаш а йоацаш 1600 грамм белокаш йоахка доакъар диллача миссел шура лу. Силосаца протеин дукхагІа хилийтара карбомид етт оаха цох.

Доакъарийца маьшша белокаш хилийтара гІулакх цу наькъаца Іалашде йиш хургья вай республикерча совхозийи колхозийи а, цунца торо хургья продукцега дІабода мах чухнахьа баккха, хІана аьлча дукха мах бодаш йола концентраташ 10—20 процент кІезигье йиш хул из бахьан долаш.

Иштта чІоагІа пайдане хилар гучадаьннад тхона оалхазараштеи хьакхарчаштеи антибиотикаш хьувкхар а. Планах 26 эзар тонн кийчъе лаьрхІача метте, 41 эзар тонн силос кийчъю совхозо укх шера.

Парте XXII съезда сийна социалистически яхье а яьнна, шийи декхараш дизза кхоачащдергда Грозненски опытно-хьокхама совхозо.

И. ПАВЛОВСКИЙ,
совхоза воккхагІа вола зоотехник.

ХАЛА БАЛХАШ ХУРГДАЦ

Юртбоахам дІахо а сихха дегІабоалабара КПСС XXI-ча съездо юртбоахама берригача болхлоштеи специалисташтеи хьалхашка оттадаь керттера декхар да халача балхашта механизаци елга. Цу гІулакхо йизза торонаш хулийтаргья юртбоахама продукташ дукхагІа арахеца, царга дІабода мах лохбе.

КПСС XXI съезд хинначул тІехьагІа тхона хьалхашка лаьттачарех эггара лоархІамегІа дар из дар. 1958-ча шера бокъонца механизаци яь ши шурий-товарни ферма мара яцар. Царех а хайра пайда болаш хІама эцацар, хІана аьлча хьайбаш леладераш тайп-тайпарча механизмашца, доахан деттача агрегаташца балхаш де хьакхашта баьнна бацар. Из гІулакх царна дІахьеха ховш а кІезига нах бар. Шурий-товарни фермай заведующешта, отделеней кулгалхошта шоашта а дика йовзацар уж машинаш.

Съезда решенеш йизза кхоачашъяра тхо декхарийла дар механизмашца болх булургбола нах Іомабе, царех бизза пайда эца, тайп-тайпара рационализаторски предложенеш балха юкъекхувла.

Иван Сергеевич Симонова сомий гаьнаш дІаювш дола керда нух даьд. Цу нухаца дийнахьа цхьан саго 700 га дІайогІ. Духхьал цхьан шера пачхаьалкхенна 50430 сом кходу цу гІулакхо.

Укх тІехьарча ханналца хьайбашта концентрированни доакъар кийчдел-га Іалаьмате хала гІулакх дар. Механизмаш ца хилар бахьан долаш доакъар кулг-кара кийчде дезар, цунга хьежжа маьхах деза а хулар доакъар. Говзача специалистий новкъосталца концентрированни доакъар кийчдеш йола хьайра хьаяьй. Из бахьан долаш хала балхаш деш хинна 40 саг мукъаваьлар, хІаьта доакъар хьатІакхухьаш хинна 10 автомашин а мукъаяьлар. ХІара шера ах миллион сом совгІа пайда эц цох.

1960 шера йоккха говзал йолча болхлочо нов. Шагос еннача предложенех мошеи концентрированнии доакъар Іодоассаду площадкаш йир оаха.

Фу делар цу гІулакхо? Уж площадкаш йоацача хана духхьал лаьтта Іодоассадора хьайбашта доакъар. Кхохи лаьттаехи дІаувра из. Иштта доакъар доаханна телаш хилча да а довра, хІаьта доакъар хьалха ше хиннача тайпара дика а хилацар. Цудухьа, бокхха пайда белар площадкаш хьайиро. 1960 шера 5 процент, е вешта аьлча, 20254 сом кходир уж хьайир бахьан долаш.

Боккха пайда луш рационализаторски предложени еннай хьакхарч лелаеча Шарунов Митрофана. Цо еннача предложенех хьайбашта доакъар телараи помещенеш цІенъяраи механизаци яьй. Хьалха уж балхаш деш 10 саг вар, хІаьта хІанз нов. Шарунова ше цхьанне ду.

КІина кхана гонахьара ялат хьокхача хана кІезигагІа доврргдола наькъаш лехар дувца дукха ха яр. Самоходни комбайнаца хьокхаш хилча дукха кІа довра. Аз предложени елар «Ж-3», хІаьта навесной «ЖН-4» яхача тІехьаювзача жаткаца ардари хьакхари къаьстта а долаш гонахьара ялат хьакха. Цу торо хилийтар дерригача ялатах ца дойташ 2 процент ялат кходе. Цу тайппара ялат вай республике цхьаккха а боахаме хьакхац, цхьабакъда уж жаткаш-м массанахьа а я.

Укх шера инженерно-технически болхлоша барда дІателаш йола механизированни податчик хьаяьй. Цун мощность 10 минута 4 тонн. Двигатель дІа-юха кхувла узкоколейни машина никъ биллаб.

КПСС XXII-ча съезда сийна из йоккха мощность йола установка болх бе дІайолаялийта лаьрхІад оаха.

А. БРОЗНЯКОВ,
керттера инженер.

Совхозе лоархІаш, сий деш я укх сурта тІа шоана бІаргагу нохчий йоІ— Салгириева Хадижа. Хьаьнал къахьегарца лакхдаьд Хадижа ший сий.

Къаьстта дика лел Салгириевай гІулакхаш укх шера. Цо дош деннадар ше лелабеча хІара Іаттагара 2600 килограмм шура яккха. ЧІоагІа да цун дош! ХІанзале Хадижа 2000 килограмм шура яьккхай хІара Іаттагара.

И. ПЛИЕВА сурт.

4 эзар хьакха кхеергья

№ 15 йолча Грозненски шурий совхозе аз болх бу 10 шу даьннад. Цу итт шерах 8 шера хьакхий товарни ферме болх баьб аз. Юххьанца денз из болх дукха безаш лелабарах хІара шера лакхлу са производственни хьокхамаш.

1958 шера болхлой комитета председатель хержар со. Укх шера КПСС ЦК январски Пленумо хьайбаш леладерашта хьалхашка доккхий декхараш оттадича, уж кхоачашдеш дакъа лацара совхоза кулгалхошца дийца а дийца 1-ча марта денз юха ферме хьакхарч лелае балха вахар со.

Совхоза дикагІа болча хьакхарч кхоабарашца нов. Наумовайца, Салтуновца социалистически яхье а ваьнна, керда декхараш тІаийцар аз. — Укх шера хьалкхе а яь, дика тоаенна йола 4 эзар хьакха пачхаьалкхенна дулха лаьрхІа дІаяла. Аз лелаеча хІара хьакханна деннеи бийсанеи 400 грамм дулх тІаккхетт.

ХІанзале пачхаьалкхенна дулха лаьрхІа дика тоаенна 800 хьакха дІаеннай, вешта аьлча 730 центнер дулх. ХІаьта гурахьа дІаяла хІанз кхоабаш я хІаранех 100 совгІа килограмм дулх даргдола хьакхарч.

КПСС XXII-ча съезда сийленца накъа вахара аз лаьрхІад тІаийца социалистически декхараш 11 бетта кхоачашде.

М. ШАРУНОВ,
№ 15 йолча шурий совхоза хьакхарч лелаер.

Сурта тІа: М. Шарунов болх беш волл.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЦИФРАШИ ФАКТАШИ

Укх тІеххьарча шин шера хьайбай продукцега дІабода мах 4 процент лохбеннаб, юкъера лаьрхІача хІара Іаттагара йоаккха шура 150 килограмм тІаккхийттай.

* * *

Семилетка кхоалагІча шера свинарка Наумова Мария Афанасьевас дош деннад чуоттаь 2000 хьакха кхаба. ХІанзале цо дика йорстаяь 1700 хьакха пачхаьалкхенна дІаеннай.

* * *

Жа Іуно Герасименко Михаил Дмитриевича хІара бІаь жийна тІехьа 139 Іаьхар кхебаьб, устагІана тІера даьккхад 4,7 килограмм тха.

* * *

Нагахьа санна 1959 шера 1567 етт мара хиннабеце, 1961-гІа шу чакхдоаллаш совхозе хургба 2050 бетта етт.

* * *

1961-ча шера пачхаьалкхенга дохкаргда 12 эзар центнер дулх, 41 эзар центнер шура, 825 центнер тха, 300 эзар фуъ.

* * *

ХІанзчул ши-кхо шу хьалха шин шурий-товарни фермана мара механизаци яь хиннаеце, хІанз ше мел йолча фермашка бокъонца механизаци яьй.

* * *

Хьалха латтарий балха опыт Іомае совхозе хиннаб вай республика массайолча районашкара, Ставропольера кхыча моттигашкара баьхка нах.

* * *

ТІеххьарча шин шера ялат дохкар 2,7-зза дегІаденад.

* * *

Нагахьа санна 1960-ча шера хІара гектара тІара 16,2 центнер ялат даьккхадале, 1961-ча шера 18,6 центнер даьккхад.

* * *

Цхьан центнер ялатага дІабода мах 1 соми 10 кепиги лохбеннаб.

* * *

Семилетка кхоалагІча шера хьайбашта доакъарийна 41 эзар тонн силос кийчъергья совхозо.

* * *

ХІанзчул ши шу хьалха хІара гектара тІара фуалъяьха 23 центнер хьажкІий яьккхай, 1960-ча шера — 40—45 центнер.

Кердадараш Іомадеш

Къаьна боахам ба Грозненски шурий совхоз.

Совхоза боахам дегІабоалабара перспективни план оттаяь йистеяьлар 1959 шера, хІаьта деррига лаьтта дІа-хьа нийсдир. Ценача паро 6 процент лаьтта дІалоац. Из майда дукха йоккха а йоацандаь цу тІа гурахьа дув «Безостая-1» яха тха хьалашка дикагІа хьувкъаш дола кІа дІадув. ДІа мел дув ялаташ дикагІа хьувкъача, районированни фунца мара дец. Еррига культураш дикагІа йолча агротехнически хана дІаюв.

ЧІоагІа терко тІайохийт дІаде фу кийчдара. Фунах 5,5 процент йола гексахлорана дуст теха бокъонца кийчду из. Сахьата фуна 15 тонн молхаш тохаш механизмаш я совхозе.

Укх тІеххьарча шерашка ВИР-42 яха хьажкІий фу квадратно-гнездови хьисапе дІадерах дукха дукхагІа хьажкІаш хьувкъаяьй. 1960 шера юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 40 центнер хьажкІаш яьхай. ХІаьта, дикагІа болча хьажкІаш лелаерхоша 45—50 центнер а яьккхай.

Ка бола ялат хьакхари ардари къаьст-къаьста долаш чуэц. Цу гІулакхо торо хулийт ялат дика а долаш сихха чуэца, ца дойта.

Доакъара лаьрхІа гурахьа дукха ялат дІадув совхозе. 1959 шера цу гІулакха лаьрхІа дІабийнабар 563 гектара тІа кен, хІаьта укх шера гурахьа — 769 гектар. Тоъам хиллал доакъар кийчдаьчул тІехьагІа цхьайолча участкашкара культураш ялата лаьрхІа хьалкхее йиш хул. Агротехника дикагІа тоаярахи ялат даккхара керда торонаш гучаяхарахи укх тІеххьарча шерашка 2,7-зза дукхагІа даьккхад ялат. Къаьстта хІара гектара тІара дукхагІа хьувкъийтар бахьан долаш иззал дегІаденад ялат даккхар. Масала, нагахьа санна 1959 шера цхьан гектара тІара 12,8 центнер ялат даьккха дале, 1960 шера 16,2 центнер даьккхад.

Дика вІаштІехьдоал тха хьайбашта Іана шортта мошеи гІожеи доакъар кийчде а. Мошача доакъара лаьрхІа гурахьа дІадувча ялатал совгІа шер-шера дІаюв дуккхача шерашка тІаювла бобови культураш — люцернеи эспарцети. Уж баьцаш дІаюв дІайийна хІама во хьувкъача лаьттан тІа. Цул совгІа буц хьакхачеи ардаш тІа голлеи шозлагІа дІайийнача хІамаех Іалаьмате дукха доакъар доал.

3—4 шу хьалха силос вІалла а кийчъяцар тха совхоза. Цхьабакъда, хІанз силос керттера доакъар да. Доакъарийна лаьрхІа дІаюв свекла, морковка, харбазаш, пасташ, хІаьта баьца даарий еррига отходаш хьайбашта тел.

Цу дерриганеша торо хулийт совхозага хьайбаши коа тІара оалхазараши дебаде, хьайбай продукташ дукхагІа яха.

КПСС XXII-ча съезда сийна лакхара социалистически декхараш тІа а ийца, хьинаре къахьегаш ба болхлой. Къаьстта дика чакхдаьхад оаха укх шера ялат чуэцилга. Гурахьа дІайийна культураш хьакхари ардари къаьстта а долаш чуийцай. Гурахьа 3290 гектар кІа дІадийначара, юкъера лаьрхІача, хІара гектара тІара 22 центнер даьккхад. Пачхаьалкхенга ялат дохкара план ханал хьалха кхоачашъяьй, хІаьта гурахьа ювча культурай фу чутессад.

1962 шера ялат дика хьалкхедара хІанзехье а кийчо ю оаха. ДІаде дика фу кийчдарал совгІа гурахьеи бІаьстийи дІадувча ялаташта лаьтта аьха а аьхе, макха а баьккхе, культиваци а йий, кийчду. Цу тайпара кийчдаь лаьтта оасар кІезига долаш а, хІаьта цамца даьнна а хул.

Укх шера шоллагІча ах шера денз опытно-хьокхама боахам ба тха совхоз. ЧІоагІа бехктокхаме декхараш да хІанз тхона хьалхашка латтараш. Уж декхараш кхоачашдарга хьежжа дегІабоагІаргба, кхы а тоалургба тха боахам.

Н. СКИБО,
воккхагІа вола агроном.

ДОККХИЙ ХУВЦАМАШ

ЧІоагІа тІадбаха тІаийцай тха совхоза къахьегамхоша Коммунистически парте кердача Программа проект. Дунен тІа цІаккха ца хиннача тайпара сиха дегІабоагІарба вай мехка юртбоахам.

Халкъа боахам дегІабоалабара даькъе советски наха ворхІ шера де дезача балхий сийлахь-йоккха план оттайир вай парте XXI съездо. Цу хана денз хьа деррига а шиъ-ах шу мара даьннадац, цхьабакъда, цу юкъагІа даьр а деш латтар а Іалаьмате дукха да берригача мехка а тха совхозе а.

Къахьегам тІа доккхий толамаш а даьха, КПСС XXII съезда сийленца накъа гІолга — ишта да, берригача советски мехкашкарча наха санна, тха совхоза къахьегамхошта дагалатта керттерадар.

Леладеш долча лаьттан дукхалгеи пачхаьалкхенна луш йолча юртбоахама продукце дукхалгеи диллача хинна ца Іеш, цига бахача наьха дукхалга диллача а районе эггара боккхагІчарех боахам ба Грозненски шурий совхоз. Нанас баь вежарий санна барт тайна тха совхозе цхьана къахьегаш ба эрсий, нохчий, гІалгІай, эрмалой, жугатий, черсий, хІирий, иштта кхыча къамех бола нах а. Цу барт-цхьоагІоно денгара денга совдоах тха толамаш.

1955-ча шера денз рентабельни боахам ба тха совхоз. Укх тІеххьарча шерашка онда дегІабенаб совхоза пайда. Масала 1960-ча шера совхоза тІабена пайда кердача ахчанца 318,9 эзар сом хилар. Берригача болхлошта юкъе барт-цхьоагІо а йолаш, вІаши новкъосталаш а деш къахьегарца, коммунисташеи парте боацача активисташеи наха юкъе организаторскии массово-политическии боккха болх лелабарца баьннаб из толам.

Коммунистически хьисапе къахьегалга денгара денга дегІаух дуккхача къамех болча нахах латтача тха коллективе. Ер шу долалуча хана коммунистически къахьегама коллектив яха цІи яккхара къовсам лоаттабеш Усараевас доал ду дояркай цхьа бригадеи коммунистически къахьегама ударник яха цІи яккхара къовсам лоаттабеш ши комсомолка-свинарка Е. Пасько и В. Алидаловаи мара хиннабеце, хІанз еррига коллектив а я из сийлен цІи яккхара къовсам лоаттабеш. Съезд хьаеллача денга балха тІехьавусаш цхьаккха къахьегамхо совхозе ца хилийта, продукци тоае, еррига чура торонаш оарцагІъяха лаьрхІад оаха.

Цу гІулакха хьокхам тел дикагІбараша. СК-3 яхача комбайнаца 287 гектара тІара касараш хьа а ийца 4536 центнер ялат аьрдар комбайнера Матиев Заге, 271 гектара тІара 4281 центнер ялат аьрдар Сергиенко Ивана. Ялат оардача хана дика балхаш дарах Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума сийлен Грамоташ еннай Л. Адмисиева, Ш. Оздамирова, иштта кхычарна а.

Иштта дика къахьегар бахьан долаш ка бола ялат чуэцара балхаш ханнахьа йистедаха а пачхаьалкхенна ялат дІадалара план тІеххоачашъе а вІаштІехьдаьлар совхоза.

1961-ча шера дика балхаш ду хьайбаш леладеча боахам тІарча къахьегамхоша а. Соахка укх хана дийба хинначул доахан 1,1 процент, хьакхарч — 25 процент, жа—11,8 процент, оалхазараш — 6,5 процент дукхагІа дийбад. ХІара Іатто лу шура цу юкъагІа 34 килограмм тІаккхийттай.

Хьакхарч кхаба а кхоабаш, пачхаьалкхенна хьакхий дулх дІадалара даькъе а продукцега дІабода мах чухнахьа баккхара а Іалаьмате доккхий толамаш даьхад хьакхарч кхоабача боахам тІа къахьегаш болча Наумовас, Шарунова, иштта кхычар а.

Балхах дика ка яьннай тха доярка, жа Іуй. Из бахьан долаш совхоза торо хилар 1961-ча шера хьалхарча ах шера пачхаьалкхен дулх, шура, тха дохкара план тІеххоачашъе.

Къаьстта йоккха котало яьккхай коммунист Михаил Федорович Лютиков керте латтача № 2 йолча фермо. Соахка цу юкъагІа яьккха хинначул хІара Іаттагара 182 килограмм шура дукхагІа яьккхай цига. Карара кара тела совхоза цІе байракх юха а цу фермо яьккхай. Цу фермерча нов. Дадуева кулгалдеча бригадо яьккхар карара кара тела цІе байракх.

Сихха кхоачащде а дезаш хІанз совхоза къахьегамхошта хьалхашка латта декхар да хьажкІий силос лаьттах йоллилга. Из болх геттара дика бу хІара дийнахьа бІаь-бІаь тонн силос хьокхаш болча комбайнераша Пушкарскеи Шейкоси, хІаране 50—60 тонн из кІоагашка дІаувзаш болча шофераша Сигаевеи Криволаповеи.

Парте XXII съезда сийленца накъа бахара къовсам лоаттабеш я хьажкІаш лелаеш йола еррига звеноташ. Царех новкъосташа Евдокимовеи, Сулеймановеи, Вагнереи кулгалду кхоъ звено юкъеяхай хьажкІаш дикагІа хьувкъийтара йолча Ерригроссийски социалистически яхьа. ХьатІаяьнна латтача хьажкІех гуча да еррига звеноша шоай социалистически декхараш кхоачашдергхилар.

ДикагІа йола балха опыт а коммунистически парте политика а даиман къахьегамхошта дІайовзийташ 65 саг юкъе а воагІаш агитколлектив я партийни комитете вІашагІъелла. Нахацара агитационни болх къаьстта дика лелабу № 2 йолча ферма управляюще Лютиков Михаила, № 3 йолча ферма болхлочо Гучигова Тамарас, клуба заведующе Шамсудинова, кагий доахан леладеча бригада бригадиро Хамзаева, ферма учетчика Салтаева, иштта кхычар а.

Организаторскии массово-политическии балха керте латт фермашкареи цехашкареи юххьанцара партийни организацеш. ТІаийца декхараш дизза кхоачашдара а парте XXII съезда сийленца накъа дахара а деза тІулакхаш кертах а доахаш, къахьегамхошта хадданза новкъостал ду цу партийни организацеша.

Ала деза, тха балхаца хІанз а цхьаццадола кхоачамбоацараш хилар. Совхоза экономика кІоартга Іомаеш яц хІанз а паркоми юххьанцара партийни организацеши, кхоачамболлаш тІахьожам лоаттабац боахама балхашта.

Уж кхоачамбоацараш сихагІа дІа а даьха, нахаца бу организаторски болх кхы а дукхагІа тоа а баь сийленца накъа гІоргда тхо вай парте XXII съезда.

В. САВЕНКОВ,
Грозненски шурий совхоза паркома секретарь.

ХІаман сагота хила безац цу берий даьй-ноаной. Уж балха бале а цар берашта хоза гІулакх ду.

75 бер да Грозненски шурий совхоза детсаде.

Сурта тІа: шоана гу делкъийна хІама дуаш дагІа бераш. Царга хьожаш я Кулабухова Валентина.

И ПЛИЕВА сурт.

СихагIа чакхдаккха школаш кийчъелга

ДИКА ДIАДОЛОРГДА ДЕШАРА ШУ

Дерриге советски халкъ санна КПСС XXII съезда сийленца накъ бахар духьа къахьегаш ба Шалински районера дешара система болхлой. Къьастта дегаш гIоздахкаш цар парте кердача Программа проекто.

Школаш кердача дешара шера кийчъеш чIоагIа къахьийгаш ухк шера районерча школай директорашa, заведущеша, хьехархоша. Из сийлахь гIулакх кхоачашдеча дакъа лоацаш хиннай юрташкара общественность. Кердача дешара шера школаш кийчъяра гIулакха дика доал даь районерча дешара отдело а (зав. нов. Цураев).

12069 дешархо Iохоргва дика кийчъяьча 435 сийрдача классе. Солхкарчарел 2000 дешархо дукхагIа а ва укх шера. Эттара хьалха парта тIа Iохоргва укх шера 2241 дешархо.

Тахан дешархой тIаэца йиш йолаш я районера 18 школах ялхайтта. Цу школашка дика ремонт яьй, 70 процент дахчей 90 процент кIори тIаэзаб. Юкедиса доагаш 20-гIа август тIаккхачалехьа тIаоза лаьрдад школаш.

Школашта ремонташ ярал совгIа, 2000 дешархо чуваха классаш школаши Iалашъяьй укх шера Шалински районерча дешара система болхлоша. Шалинцашa дешара министерства шоашта хьоадаьча 24 сборно-щитовой цIенoех 17 хьалдегIад дукхьал классашта лаьрхIа. Хьалта юкедиса 7 цIенош хьехархошта квартирашти, общежитештн, берий бешамаштен лаьрхIа хьалдегIа. 520 дешархо чугIоргва керда хьалъяьча Автурерча юкъерча школе.

Къьастта дикагIа ремонт а хьалбаь болх а хьалбаш а чакхдаьхаш Серждан-Юртарча 8-шерарча школа (директор нов. Эльдаров), Колхозненски юкъерча школа (директор нов. Юдин), Октябрьски 8 шерарча школа (директор нов. Магомадов).

Соакхарчул дукхагIа теркам тIабахийтаб укх шера политехнически дешар тоадара а къахьегамца дешаре хьалхкебара а. Производственни дешар къьаста дика вIаштIехьалдакхад Колхозненски Шалински юкъерча школашка. Хьалта Колхозненски юкъерa школа ерригача республике а дикагIчарех лоархIаш я. Дукхача школашка керда мастерскеш хьаяьй. Новая жизнь яхача юрта школа хьалъяьй дика мастерски. Ииштта мастерски кийчъеш Дубай-Юртарча школе а. Производственно-къахьегама гIулакх къьастта тоаде лаьрхьад укх шера Шалинскерча юкъерча школе а.

ЧIоагIа терко эп районерча доал деча организацеша а дешара отдело а школай коллективаша а массанега дешийтарах доал деча закон кхоачашдара. Деша ха йола цхьакха а сат витадаь укх шера дIа ца язвеш. ДукхагIа цхьан Шала 2 юххера школа хьаййлай массанега дешийтарах дола закон кхоачашдар духьа. Укх шера доккхача бергаба шин сайрийнарча школа, дукхахча школашка хьеллача сайрийнарча классаша.

Дика вIаштIехьалдакхад укх шера дешархоша книжкаш Iалашдайтара гIулакх, къьастта дикагIа Колхозненски, Автуринчски, Шалински юкъерча школашка а доаккхай. Тикашкара ха а дайя, школашка доха книжкаш. Школашка доахаш дIа дёхархошка хьадда лелада книжкаш а. Шо-шоай аргIах из болх дIахьу хьехархоша.

Хьехархой а кийчбеннаб кердача дешара шера. Дукхха хьехархой хинаб Грозне заочно дешаш а хьехархой говзал лакхъеча институте шоай говзал лакхъеш а. Цул совгIа районерча хьехархоша Iомаьяй юххерчен юкъерчен школашта йола керда программаш. Цу гIулакхаша торо хулийтаргья Шалински районерча хьехархошка школашкара дешара а кхетама а болх дикагIа тоабе.

Белгалдаккха дезаш да Шалински районерча дешархой производственни бригадаша деш дола сийлах гIулакх а. Укх шера цар дика хьалхкеъй 200 гектар хьажкIаш. ХIара гектара тIара 50 центнераш кIезигагIа йоацаш фуальхьа хьажкIаш йоалабе кхийларгья дешархоша. Из йоккха къахьегама котало яьккхай дешархоша, хьехархой доал а деш. Къьастта дикагIа балхаш деш хиннай Серждан-Юртарчен, Колхозненски, Ново-Атагински школай дешархой бригадаш.

Кердача дешара шера беча кийчамца дIхадола кхоачамбоацараш а да. Дубай-Юртарчен Белгатоевски школашка хIанз а ремонт яьйнай. Ииштта кхоачашдаза да указа доагам Iалашдар а.

Иисар дукха ха яц. Кастта кийчам бах яла еза уж шин школа. Ерригача школашта кхоачамбалла хьехархой кадраш а районе. Царна могарг а къона гIехье кхеярах дола ший декхар кхоачаде а шоай районо дешархой къепера тIаьхьа социалистически яхье котало акха а.

Хь. ГАЛАЕВ.

Сихбе беза школаш кийчъяра болх

Укх кердача дешара шера вай республикерча школашка лерттIа болх дIаболабара доккхий декхараш латт гIазва школай директорашта, заводашта хьалхашка. Уж декхарийла да деррига ремонтни балхаш йистедахен доаго дахча а кIор а Iалашдеш. Цул совгIа, кхоачамболлаш парташ, исторлаш, досквш хилийта, дешара книжкаш, ииштта кхыйола школни хIамаши Iалашъе. Нагахь санна из кхоачо ца йойя лерттIа болх хьабе а деша а хала хургда.

Мишта лел школаш кийчъяра гIулакх Веденски районе кердача дешара шера? ХIанз тIа районе 35 школа я. Царех 13 школана йоагIача тайпара ремонт яь йистеяннай. Масала, уйнашта, корашта, наIараштa, парташта, истолашта басар хьехад. ПенашТa е эзача моттигашка штукатурка а я. кIир техай, хIаьта дешара мастерскеш кийчъяй.

Массарел дикагIа а сихагIа а ремонт яй директор М. Юнусов волча Ша-Ведено юртарча ворхIшерарча школана. Дика ремонт ярал совгIа кхоачамболлаш доаго дахча Iалашдаь. Дика ремонт яй Элистанжиен юртарча ворхIшерарча. Дарго юртарча юкъерча, Харачой юртарча юхерча, ииштта кхыча юртарча школашта.

ЦхьабакъдЬа, массаньхьа лелад из гIулах иштта дика. ХIанз а ремонт я, доаго дахча Iалашъа деш 16 школа а районе.

Укх шера тха районе дукха моттигаш я школашта хьаттахетта классаш цIенош хьалдеш. Масала, Центорой, Лохехьарча-Журчале, Шерды-Мохк, ииштта кхыйолча юрташка а шерьеш латт цхьан классаш. Царех дукхагIа йодча школашка кертера балхаш дь бьннаб. ЦхьабакъдЬа, деррига ремонтни а кхыдола а балхаш йистедаха хIанз а цукха гIиллой материалаш эш.

Районерча школашка кхоачамболлаш доаго дахчен кIора Iалашдара гIулакх теттара мела лел. ДIатехьа ерригача районерча школашка планах отталъох 45 процент мара доаго дахча Iалашдаьдаь. Из гIулакх ииштта нийсденнад школай кулгалхоша кертера уйла ремонтни балхашта тIехьийтарах. Цул совгIа школашка кхоачамболлаш доаго дахча Iалашдеш договорах тIаийда лесхозашка доаго дахча кхоачашдан лесхозо, район кхоачашдара колхозашта.

Школе болх барал совгIа дешархоша шоаза оасар даь совхоза отделенеж 20 гектар хьажкIашта.

Школе ремонт яьчул тIехьагIа дешархошка салоIийтар дукха экскурсе бахийтабар оаха уж. Ииштта уж Къилбасеха-Хийрий республикерча школашкеи Гурджий мехка хозача моттигашкеи.

М. КОСТОЕВ,
Яндерча юкъерча школа директор.

Дика гIо дир дешархоша

Бераш дешарага цIахийцача хьалхарча деношка денз йолаенна Назрaени района школашка кердача дешара шера кийчо е. Района дукхагIа йола школаш ремонт яь а, йоаго кIорa Iалашъаь а, хIаьта керда дешара шу дIадолалуш эшаш дола кхыдола гIулакхаш кхоачашдаь а ьннай. Ииштта, басараш хьенха, кIираш теха къоагаь латт Яндаре юкъера школа, Насарен-Вокзалера бархI шерара школа, ТIой-Юртара юкъера школа.

Укх шера ялхлагIча классага кхачалца хургда Экажкъонгий-Юртарча бархI шерарча школе-интернате дешаш бераш. Цу интернате ремонт яь кийчдаьд деррига классни цIенош а. Парташта, доскашта, хIаьта маьнгешта, тумбочкашта, истолашта, гIандашта дешархоша шоаш хьенхад басар.

Школашна юкедиса цхьадола нагий балхаш укх деношка йистедаргдолаш да.

Районе хьалхагIа а дикагIа а кийчъеннай кердача дешара шерага Яндаре юкъера школа. Тахан оаха кепа тох цу школа директора Костоев Мусас ше кулгалдеча школе укх яьхни дакх балхаш дувцаш язъяьча статьяна.

Юртбоахама къахьегамхошта санна, лоархIаме я ахкан ха тхона а, школан болхлошта а. Ийс-итт бетта бераш дешаш йиш хургIолаш кийчъеезаш хул школаш ахкан цхьан-шин бетта. Де цезаршаш дукха балхаш хул: басараш хьакха, кIираш тоха, партaш, истолаш, гIандаш тоаде, производственни мастерскеш цхьалханха, йоаго хIама вIаштIехьяккха массагIа да уж ахьки де деза балхаш. Уж де дезараш ханнахьа а дика а кхоачашдоара лоархIаме да хьалхxе цу балхий план оттаяр.

Шудуха укх шера май бетта, бераш дешара йисте а довлалехьа вIашин дага а дьнна ахки де дезача балхий план оттийр оаха («Оаха»), аьнна аз хьехабераш, директорал совгIа, завуч а, завхоз а, хьехархой а юкъе йола тхоай коллектив я). Ииштта отталъча плано вIаштIехьалдийтар, тубла а да луш, кердача шерана школа кийчъяра балхаш вIаштIехь тIехьа дIадахьа. Деррига а ахкан балхаш дь йистедалар тхо 10 июль хахчалехьа.

IШал хиннача цIеношта ремонт ярал совгIа укх шера хьа а хьаллад тха школан коа ялх цIа дола цIенош. Цига хургья учительски, дешара кабинеташ, пионерски цIа.

Ала-деш цу дакъе тха школерча дешархоша тхона чIоагIа новкъостал даь хилар. Шо-шоай классаш тоаеш дикка дакъа лаьцар 5 «Б» 6, 7, 8, 9 классай дешархоша. Цар басараш хьехкад, кхыдола тайп-тайпара балхаш даьд. Цхьабараша школан ремонт еча хана, вокхар школана хьожадаь дахча (300 складометр) машинашка цIакхийхар.

Бераша, шоашта салоIам а хеташ, безаме дора балхаш. Школанна дукха новкъостал хинна ца Iеш царна чоашта а пайдане хилар чар да балхаш. Цхьабола дешархоша тайпа-тайпара говзалаш Iомайир. Ииштта, малярий говзал дика Iомаяьй бархIлагIа классе деша вагIача Султигов Батыра, ийслагIча класса дешархоша Костоев Махьмада, Султигов Махьмада, кхыбараша а.

Школе болх барал совгIа дешархоша шоаза оасар даь совхоза отделенеж 20 гектар хьажкIашта.

Школе ремонт яьчул тIехьагIа дешархошка салоIийтар дукха экскурсе бахийтабар оаха уж. Ииштта уж Къилбасеха-Хийрий республикерча школашкеи Гурджий мехка хозача моттигашкеи.

М. КОСТОЕВ,
Яндерча юкъерча школа директор.

П. ЗАГОРУЛЬКО,
Веденски районО инспектор.

Хьажкlаш кхөю дөшархоша

Пхьилекъонгий-Юрта гаьна доацаш улл 30 гектар хула хьажкIий кха. Из кха долча дIатIаьхача са хетаргда малав хьогI ииштта дикха хийхьа хьажкIаш кхелхаь зеньевой, аьнна.

Уж хьажкIаш хьалкхеьраш а Пхьилекъонгий-Юртара дешархой производственни бригада, 8—9—10-чен классашкара дешархой.

Квадраташ нийса, кха оасар доацаш, 2,5 метр лакха урагIаяха латт хьажкIаш. хIара кхоаге чу шишша хьажкIа а яIlaш.

Беча балха тIахьожаш а учет ешa а къахьегам хьехаш вола хьехархо Видажев Мухарбик. Юрта боахам дика ховш специалист ва из ше а, цхьа хIара денна дешархоша кхаьнна ше хулаш ший говзал царна дIайовзийт цо. ЧIоагIа лоархIам бир Ставрополерча колхозашкерча дешархой производственни бригадай Никита Сергеевича Хрущева, яхаш дувц Мухарбика.

Школа йистехьккхачул тIехьагIа хьажкIаш лелаерий звенона кулгаде йиш хургIолаш хьалкхеве дешарх оаха дешархой бригада хIара член. ХIанз 60 саг ва тха бригаде.

Дешархой бригада бригадира Видажев Башира йоах, районни сдете хIара гектара тIара 50 центнер хьажкIаш яха доа деннад оаха, цхьабакъдЬа, хьажкIашта шоаза оасар дарьуча тIехьагIа кха а лакхара декхараш тIаийцар оаха — хIара гектара тIара 60 центнер хьажкIаш яха.

— 1800 центнер хьажкIаш — из да парте ХХII-ча съезда дешархой бригада лургдола совгIат.

Из декхар толамца кхоачашдарца санна берригаш а толамца къахьегаш ба бригада членаш.

А. КОТИКОВ,
ВЛКСМ Назрaени райкома инструктор.

ДИКА СОВГIАТ

Сунженски района Карабулакерча юкъерча школа дешархочоа Ткаченко Валяйна, цо дика дешар а общественно пайданерча балха хьинаре дакъа лацар а бахьан долаш ВЛКСМ Центральни Комитето совгIата Германски Демократически Республике — дерригача дунен берий лагере яха путевка еннай.

ХIанз ГДР-е я Валя. Тайп-тайпарча мехкашкарча бераша доттагIал а тесса цига цхьаьна дах хIанз а.

М. ФРОЛОВ,
Карабулакски юкъерча школа директор.

Бехктокхаме эзав тунеядец

1959 шера январь бетта Казахстанера Ачхой-Мартановски районa ше вахьча Коатар-Юрта цIаьвера 1914 шера вань вола Бибулатов Ага. Цига цIеноши дир цо, цхьабакъда, общественни пайдане къахьега уйла йолаш вацар из.

1960 шера апрель бетта Бибулатов Ага Кустанайски областа Семиозерни районе вахар. Цига бинь бетта — частни договор а я, болх бир цо. Цига шийна хIама а яьхка, салаIа воалевлар из Кустанайски областерча Кушмурун яхача станце. 1961 шера март бетта Бибулатов юха а Коатар-Юрта цIаьвера. Хьаьнал къахьегаш ваьча новкъа вала дага вацар из.

1961 шера 4 мае «Общественна пайданерча къахьегамах юстара а бувлаш, общественна дукъаерча гIулакханца, наькъ хьакъ дуаш бахача наха духьалара къовсам лакхбарах» дола РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указ эрадаьтча, милице болхлоша балха гIоргволаш яздаь тешал даьккхад цунгара. Моттийта июнь бетта шин дийнаьха балха аравалар из. Цул тIехьагIа юха а болх ца беш ваха а салаIа а волавелар.

Бибулатов Агас леладеча гIулакхий тохкам баь йола материал милице Ачхой-Мартановски райотделене районни прокурорa гIолла халкъа суде кхийтар. Ачхой-Мартановски халкъа судо 1961 шера 4 августе соцам бир воккха тунеядец Бибулатов Ага лаьрххIа къоастаяча моттиге шин шера ваха дIавахийта, аьнна.

Д. САТАБАЕВ.

Приговор кхоачашдаьд

1960 шера февраль бетта 3-ча дийнахьа А. И. Азнева Шолжа юхе Н. Айрапетова низагIа лела а яь йийнаяр.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Суда уголовни гIулакхий суда коллеге I. И. Азнева топаш тоха суд яй.

Приговор кхоачашдаьд.

Редактора зам. Дж. ХАМАТХАНОВ.

Паччахьалкхен чухьара кхадж бувлаш йола 3 процент дола заем

1961 шера 30 июле г. Львове хиннача, кхажамий 82-ча тиража

СПРАВОЧНИ ТАБЛИЦА

Кхажамаш даьккхад заема ерригача йлхайтта разрядах серейн облигацей укх номераштa:

Серей №№	Облигацей №№	Кхажа совнаша боарам	Серей №№	Облигацей №№	Кхажа совнаша боарам	Серей №№	Облигацей №№	Кхажа совнаша боарам
000208	11*)	500	036161	42*)	500	065054	36*)	500
001179	1—50	40	036276	1—50	40	065257	28*)	500
001182	1—50	40	036303	49*)	500	066349	08*)	500
001629	10*)	1.000	036888	1—50	40	066759	47*)	500
002814	1—50	40	037694	1—50	40	067188	34*)	1.000
002948	32*)	500	037822	1—50	40	068265	16*)	500
003372	1—50	100	038298	10*)	1.000	068272	49*)	500
004046	02*)	500	038806	33*)	2.500	069974	40*)	500
004324	21*)	500	039075	38*)	2.500	071196	33*)	500
006020	1—50	40	039268	1—50	40	071244	1—50	40
006341	14*)	1.000	039421	1—50	40	071307	1—50	40
006822	28*)	500	039611	43*)	500	071472	1—50	40
006968	24*)	500	039892	1—50	40	073332	1—50	40
007231	08*)	500	039974	50*)	500	073686	1—50	40
007776	1—50	40	039984	1—50	40	073867	04*)	1.000
009621	1—50	100	040243	17*)	500	074391	1—50	40
009924	33*)	500	040518	47*)	500	075169	04*)	500
010354	45*)	500	040759	19*)	500	075297	47*)	500
010834	1—50	40	040983	06*)	500	075404	33*)	500
010992	28*)	500	041749	08*)	500	075721	1—50	40
011221	16*)	500	042596	07*)	1.000	076362	31*)	500
012477	03*)	1.000	043433	1—50	40	077649	39*)	500
012792	19*)	1.000	043478	1—50	40	078082	31*)	2.500
013344	27*)	1.000	043884	49*)	1.000	079566	1—50	40
013908	1—50	40	044747	18*)	500	080106	10*)	1.000
013992	31*)	500	044789	01*)	500	080357	37*)	500
014858	43*)	500	045246	22*)	500	080667	37*)	500
014868	16*)	1.000	045691	49*)	1.000	081077	1—50	40
016044	17*)	500	046961	07*)	500	081461	1—50	40
016468	1—50	40	047260	05*)	500	081657	24*)	500
016935	1—50	40	047871	1—50	40	082175	31*)	500
017606	1—50	40	047985	39*)	500	082458	09*)	500
017725	29*)	1.000	048260	17*)	500	082562	12*)	2.500
017840	12*)	1.000	049448	44*)	500	084106	05*)	500
018420	1—50	40	049773	1—50	40	084576	1—50	40
019047	26*)	500	050699	49*)	5.000	084941	1—50	40
020635	1—50	40	051139	1—50	40	085029	1—50	40
021132	11*)	500	052144	01*)	500	085680	1—50	40
021152	08*)	5.000	052947	41*)	1.000	086201	1—50	40
021712	1—50	40	053671	30*)	500	087079	46*)	500
024998	18*)	500	054055	16*)	500	088674	35*)	500
026007	1—50	40	054188	1—50	40	090112	22*)	1.000
026060	49*)	500	054822	49*)	500	090587	29*)	500
026700	42*)	1.000	055018	26*)	500	090706	45*)	1.000
026892	1—50	40	055156	12*)	500	091654	1—50	40
027286	25*)	500	055430	14*)	500	092100	43*)	500
027357	38*)	1.000	055816	1—50	40	092981	1—50	40
027843	33*)	500	056114	1—50	40	092994	1—50	40
029088	01*)	500	056660	1—50	40	093706	1—50	40
030665	14*)	1.000	057432	47*)	500	093905	18*)	500
030855	14*)	500	057613	1—50	40	093961	01*)	500
030880	45*)	500	057667	1—50	40	096523	45*)	1.000
031435	14*)	500	057905	27*)	1.000	096560	1—50	40
031892	02*)	500	058970	31*)	500	096774	50*)	500
032286	20*)	500	061526	1—50	40	098184	41*)	500
033100	48*)	2.500	063660	31*)	500	098480	42*)	500
036084	17*)	500	064845	1—50	40			

*) Облигаце цу серех кхийначa 49 номера 40 сома кхадж бенаб.

Таблица тIа белгалъяьккхараш тIкъо сома облигацеш я.

Итт сома облигацешна бенача кхажах хьалхачун ях ахча мара дагIац.

Облигацеш шийна мах хьахаьча кхоачашдина ахча да.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-а ГОСТРУДСБЕРКАССАЙ ГОСКРЕДИТИ УПРАВЛЕНИ.

Доазол дехьара

Машара моастагIашта бокъонца хIама тохар

БЕРЛИН 14 август. ТАСС-а корреспондента В. Селиверстова хоам бу: Варшавски договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений правительствай заявленеген ГДР-а Министрий Совета соацамца хьежжа Берлине деча гIулакхаша дикадар ду. Малхбузерча Берлинера демократически секторе хьачувоагIа цига дIачувода а гIалгIоли машиниий кхьешаш лоархIам болаш кIезирдаь доллашехь, цу гIулакхо цхьакха хIама чоалхане даккханзар. ЙоагIаш балха бокъонаш йола беррига нах духьале йоалаш тIехбуьц секторий дозонех. Селхани тахани Малхбузерча Берлине юхьа бьх дукха нах демократически Берлине бахькар, халкъа полицега шоаш Малхбузерча Берлинера нах хилараш доладу шоай удостоверенеш хьа а хьехха. Малхбузерча Берлине баха цхьа бола нах, демократически Берлине бакха-баха йола бокъо телха а ец, шоай машинашца ГБН а массех гражданин вига бенна хиннаб, цхьахааш хьалха полице совцабаб.

Нах дIа-юха тIехбувлийтача массайолча пункте тахан сатийна я. «Цхьаккха а хIама хиннадац» — аьлар тхога Бранденбурски коа наIарашкарча контрольни пунктерча халкъа полице капитана П. Бирнатa.

Бранденбурски коа наIаращта дукха гаьна боацаш сайцача ГДР гражданишта дIатIадахар тхо. Царех цхьаннега ях оаха:

— Мишта хет шоана ГДР правительство дечу гIулакхах?

— Деррига нийса да. Тхоай правительства мел деча дерригача гIулакхаша чIоагIа раьза ва со, — аьлар цо, тIаккха ший цIи яьккхар — Пауль Элисен, пенсионер ва, аьна.

КъамалаI юкъебаьккхар укх шера Биттерфельде юкъера школа йистеяьккха шин дIамига саг В. Веншени К. Бенцини.

— Из деррига дика да йоах цар, — цхьабакъда, дукхагIа Малхбузерча Берлине гаргара нах ба, хIана царгаша лоадайтх.

— Уж ханна этта халонаш я, — аьнна, деча къамаьла юкъе дакъа лоац Берлинерча кхерамалсан техника завода болхло йолча Петтер Мартас. — Машара договора кулгаш яздича, уж деррига а лерттIа хургда.

Петтер Мартас новкъа а долаш дувц Малхбузерча Берлинера ххаь лерттIа ца хилар бахьан долаш ГДР-е бахача наха хе-зулам дахийнад, яхаш. ХIанз из дIадаьккхаь. Йоах цо.

Столицерча газеташа белгалдоаккх ГДР-а правительствана деча гIулакхашта республикех Берлинен баха дукха а дукхагIа боло нах раьза хилар. «Пом хьалхебераштa дола IаьржацI» аьнна керте а язяь, ГДР-а Министрий Совето аьча решенех а хьежахьамца дувцараш арадахкаш «Нейс Дейчланд» яхача газето.

Национальни преме лауреата писателя Паул Вина язду: «Из закон гIоаIa а кхетамца я а решени я — машара моастагIашта, милитаристашта, реваншисташтa бокъонца теха хIама я».

«Тхо айхха дувзаденна да тхоай болхлой-ахархой паччахьалкхенца, из хьал а лоаш оаха, цунах теша а тха тхо, — яхаш язду Берлинерча Гумбольдта цIерагча университета директора К. Аха. — Машаре договор яра тIехьа вай дукхагIа къа мел хьег Малхбузерча Берлинера чехкагIа кхоачарга муцIъача города статус, чехкагIа ларгIа хилдарга Берлинера гIулакхаш».

«Трибюне» яхача газета тIа арахьккхай кортамукъарча немецки профсоюзий объединене заявлений. Цу тIа дувц ГДР-а правительства даьча гIулакхаштa немецки профсоюзаш раьза болхлой яхаш цар уж хьалхадаш хилархахи. Профсоюзаш цу гIулакхех лерхIаш Германе машар IалашбеIш ГДР чIоагIъяра наькъаца Малхбузерча Германе милитаристаш юхаяхийтар хьалхалха. Цу гIулакхаш Бахьан дIахо а бахкаха гIа. Уж гIулакхаш диза къахьегамхой хьацтта ма маяхара да».

КОРТОШ ДОАДЕШ...

М. Вайсборда сурт.
ТАСС фотохроника.

«Европе машар чIоагIбара перспектива геттара а си тIара дахье корзагIадоахаш дола цхьаццадола Iовдала кортош да Малхбузехьа».

Н. С. ХРУЩЕВ.

Кубера керда контрреволюционни заговор йохаяьй

ГАВАНА, 13 август. (ТАСС). Куба революционни правительствос гучаяьккхай контрреволюцеи американски империалистийца юха а вIашагIъелла хинна заговор.

Центральни разведывательни управлене агенташеи Пентагона блухошен кийчьяь йолча «сихха де лезарий план» оалачун тIа де лийрхIа керттера шин гIулакх дар: Куба революционна герзашдарча низий министр Рауль Кастро вийра тIехьагIа Кубана духьал США ергийла агрессей бехкаш яккхар духьа, Гуантанамо яхача моттигерча американски тIема-форда базана духьал провокацеш вIашагIйохкийтин.

Кара кхьачача документашеи заговоре керте лаьттараша деча зотбьамашеи тешал цу, контрреволюционерийн уж хьалхеберий-американски империалистийна плана хьалхара дакъа кхоачашде лерхIаш хиннад июль бетта 26-ча дийнахьа, Сантьяго де Куба торжественни митинге Рауль Кастрос къамьал деча хана. Масео яхача стадионе къамьал деча хана Рауль Кастро вийра лерхIаш хьа цаь да доале, плана лерхIаш дар Сантьягера аэродроме дIабодача новкъа кхийле елга.

«Сихха де дезарий плана» шоллагIа дакъа кхоачашде хьакъехча цу плана кхоалагIча пункта тIа ииштта йоах:

«Кайманера тIема-форда базана хьатIалоттача «Эль Куэро» яхача усадьбе дIаоттайойла йиттнел кIезигагIа йоацаш миноменташ, белгальяьча базана царех хIарне ялх-ялх мина тохаргйолаш. Цу ханна вож миномет етта йоалургва гаьна йоацаш улдача повстанчески эскара артиллерийски позицешта, из дов дер тIемафорда базана а хийтта, вожаш базана йоккхий топаш етта болалургболаш. Цу йоккхийча топашта духьал базано ког лургда, тIаккха ВIашагIкхийттача Штатий правительства бахьан даргда тIемаца Кубана чугIорта».

Кубински революци садикъа а дагIахча американски разведывательни управлене хьувзаш цу бIеха чланаш Гуантанамои Сантьяго де Кубан баьй районашка хинна Iац. Кхыча моттигашка а вIашагIйолла сийрхIад контрреволюцеш. Контрреволюционни элементашта керте лаьттараша деча цхьалханех, цу ерригача планашта кулгалдеш хиннаб Пентагона агентеш, центральни разведывательни управленера айххa вувзаденнача, хIанз дукха ха йоацаш базана беллача бенача капитана К. Шенбейса хIинаре дакъа а лоацаш.

Заговора керте лаьттараш а кхыбола контрреволюционераш а лийцаб. Лацараш вериган а 159 саг ва. Газеташта кепа теха арадаьннача цар контрреволюцеш цIена гучаяьй заговор «сихха де дезарий плани» кийчъяра хьахьрчьа дукха хIамаш.

«США хьадаь да» яха белгало тIа а латташ Iалымате дукха тайп-тайпара хIамаш кхоачамоаш герзаши караьхьад: миноменташ, автоматаш, снарядаш, минаш, гранаташ, ииштта кхыяраш.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре Йоккха зал — «Тамашийна ревю». Доалу: 8, 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10. Зал № 1 — «Цхьа мугIа». Доалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30. Зал № 2 — «Цхьа мугIа». Доалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 3 — Берий сеанс — «ЦIокъ санна майра». Доалу: 9.30, 11.30. «Безамаш белхамаш». Доалу: 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30. «Родина» яхача кинотеатре. «Тамашийна ревю». Доалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15. Телефонаш: редактора зам.—2-07-01; бехктокхама секретара—2-45-48, партийни вахарeн, экономикан, письмой отделий—2-25-72; корректорске—2-30-91.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03119. Заказ № 4549.